

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 13 (678)

Prof. A. A. Avižienis: „Boeing 737 MAX“ katastrofas lėmė neįdiegti papildomi jutikliai

Prof. Algirdas Antanas Avižienis,
LMA užsienio narys. Jono Petronio nuotr.

Dviejų naujų lėktuvų „Boeing 737 MAX“ katastrofos, kuriose žuvo 346 žmonės, įvyko todėl, kad nebuvo įdiegti papildomi, dubliuojantys atakos kampo, jutikliai (angl. *Angle-of-Attack, AoA*), kurie būtų papildę du AoA jutiklius, jau esančius ant abiejų „737 MAX“ lėktuvo priekio šonų. Šį teiginį virtualioje konferencijoje Taipėjuje, Taivane birželio 22 dieną pristatė Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) ir Kalifornijos universiteto Los Andžele profesorius emeritas, VDU garbės profesorius, Iliojaus universiteto daktaras Algirdas Antanas Avižienis. Lėktuvų saugumo problemas ir jų sprendimą, kuris galėjo padėti išvengti nelaimių, prof. A. A. Avižienis pristatė 51-ojoje kasmetinėje patikimų sistemų ir tinklų konferencijoje „DSN 2021“, kurią organizavo Elektros ir elektronikos inžinierių institutas bei Tarptautinė informacijos apdorojimo federacija.

Pasak prof. dr. A. A. Avižienio, JAV Federalinė aviacijos administracija (angl. *Federal Aviation Administration, FAA*) neatsižvelgė į rekomendaciją, kurią pateikė Tarptautinis komitetas (JATR), sudarytas iš JAV, Europos Sąjungos ir dar 8 valstybių ekspertų. JATR, veikdamas pagal FAA suteiktus jam įgaliojimus, primygtinai rekomendavo, kad atsparumas gedimams, diegiamas naudojant dubliuotus komponentus, būtų pritaikytas „Boeing 737 MAX“ lėktuvuose prieš išduodant leidimą jiems vėl skristi po 20 mėnesių trukusio draudimo.

„Galutinio sprendimo dokumente, kuriame nurodoma, kas privalo būti atlikta, kad „Boeing 737 MAX“ lėktuvams vėl būtų leista pakilti, FAA visiškai nepaminėjo JATR ataskaitos ir neiškėlė reikalavimo naudoti dubliuotus atakos kampo jutiklius. Kita didelė klaida, kurią padarė FAA šiame dokumente, – teiginys, kad „737 MAX“ skrydžio valdymui nėra reikalingas „papildomas dubliavimas“. Tai leistų daryti išvadą, kad AoA

jutiklių dubliavimas jau yra taikomas „737 MAX“ lėktuvuose, tačiau taip nėra. Šiandien skraidantis „737 MAX“ turi du nedubliuojamus AoA jutiklius, visai kaip ir „737-100“ 1960-aisiais“, – teigia prof. A. A. Avižienis.

Profesorius tikina, kad minėtą FAA galutinio sprendimo dokumentą būtina pataisyti – pašalinti klaidą ir papildyti jį pastabomis, nurodytomis JATR ataskaitoje. Konferencijoje mokslininkas išsamiai pristatė priežastis, lėmusias abi „Boeing 737 MAX“ katastrofas, ir aptarė FAA galutinį sprendimą. Prof. A. A. Avižienis pakvietė konferencijoje dalyvauti ir „Boeing“ atstovus, suteikdamas jiems galimybę atsakyti į pastabas, tačiau kompanija į jo kvietimą neatsiliepė.

Algirdas Antanas Avižienis (g. 1932 m. Kaune) yra aktyvus, tarptautiniu mastu pripažintas mokslininkas, kurio patobulinta klaidoms atsparių kompiuterių architektūra šiandien plačiai taikoma visame pasaulyje. Jo koncepciniai brėžiniai padėjo sukurti pirmąjį pasaulyje save pataisantį kompiuterį STAR (angl. *Self Testing And Repairing*), kurio principai iki šiol taikomi NASA erdvėlaiviuose, keleiviniuose lėktuvuose, atominiuose reaktoriuose, Žemės palydovuose ir kt.

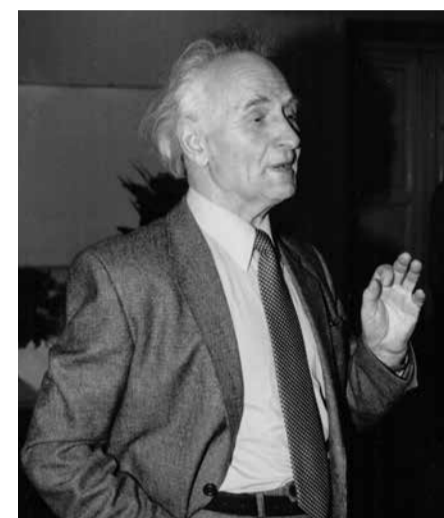
Lietuvoje A. A. Avižienis labai prisidėjo prie Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) atkūrimo ir vadovavo jam 1990–1993 m. Profesorius dėka VDU tapo pirmuoju uni-

versitetu šalyje, kuriame įdiegta liberali, vakarietiška principais grįsta mokslo ir studijų sistema. VDU garbės profesoriaus vardas A. Avižieniui suteiktas 1994 m. Už nuopelnus Lietuvai 1998 m. jis buvo apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino III laipsnio ordinu. 2012 m. birželio pabaigoje prof. A. Avižieniui suteiktas Anykščių rajono garbės piliečio vardas.

Gyvendamas JAV, prof. A. A. Avižienis yra aktyvus JAV lietuvių bendruomenės ir Lietuvių skautų sąjungos narys. Iliojaus valstijos universitete jis įgijo bakalauro, magistro ir daktaro (1960 m.) laipsnius. 1972 m. Kalifornijos universitete A. A. Avižieniui suteiktas profesoriaus vardas. 1969 m. jis surengė pirmąjį lietuvių Mokslo ir kūrybos simpoziumą Čikagoje. Prof. A. A. Avižienis yra apdovanotas garbės medaliu ir JAV medaliu „Už ypatingus nuopelnus“, Tarptautinės informatikos federacijos (IFIP) aukščiausiu garbės ženklu „Sidabro šerdis“. Už nuopelnus, plėtojant tarptautinius mokslų ryšius, Prancūzijos nacionalinis politechnikos institutas Tulūzoje 1985 m. profesoriumi suteikė Garbės daktaro vardą.

Prof. A. A. Avižienis yra Kalifornijos universiteto Los Andžele (UCLA) ir VDU profesorius emeritas, Lietuvos mokslo akademijos

■ Nukelta | 2 p.

Doc. dr. Eduardas Červinskas pasitinka savo 100-ąjį gimtadienį.
V. Markevičiaus nuotr.

ŠIAME NUMERYJE

Lietuvio mokslininko argumentai, kaip apsaugoti lėktuvų keleivių gyvybes ● 1, 2 p.

Nemuno tyrėjas sutinka savo 100-ąjį gimtadienį ● 2 p.

Ar reikia dar ketverius metus tęsti valdymą tų, kurie nesuvokia, kas yra Lietuvos valstybė? ● 3 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai ● 3, 5 p.

Milijonas parašų, kad JAV pripažintų Lietuvos valstybę ● 4, 5 p.

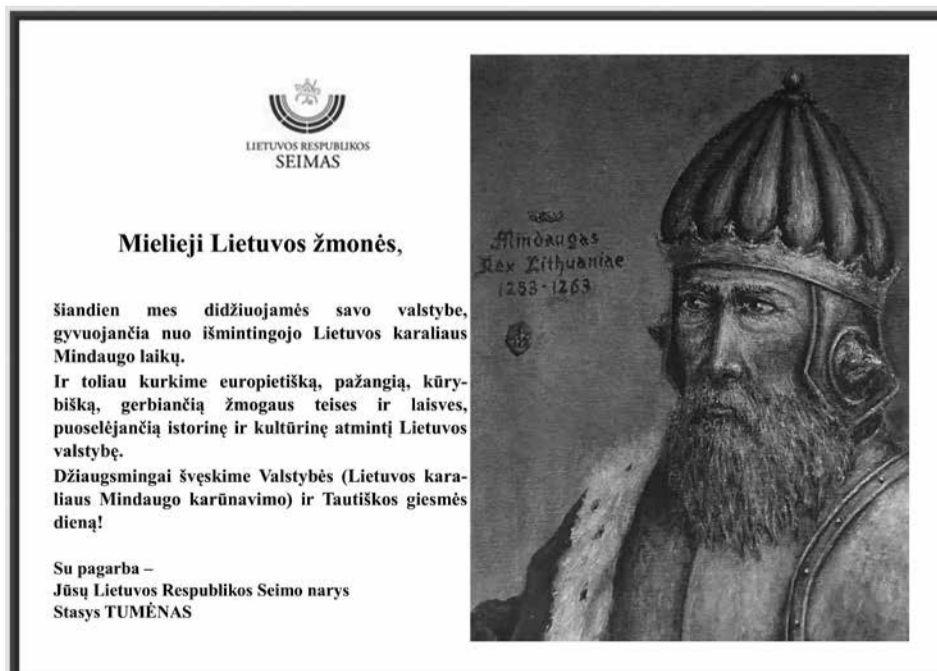
Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pranešimai ● 5, 6 p.

Lietuvos mokslininkai – tarptautinių tyrimų vadovai ir dalyviai ● 6, 8 p.

Naujos geodezijos ir biotechnologijos studijų kryptys ● 7, 8 p.

Naujos knygos ● 10 p.

In memoriam ● 12 p.

Seimo nario doc. dr. Stasio Tumėno sveikinimas Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) ir Tautiškos giesmės dienos proga

Doc. dr. Eduardo Červinsko – Nemuno deltos, Kuršių marių ir Baltijos tyrėjo – šimtmetis

Prof. Rimas Žaromskis

Šią vasarą garbingą 100 metų jubiliejų švęs vienas pirmųjų pokario metais Lietuvos Baltijos jūros, Kuršių marių ir Nemuno deltos tyrinėtojų doc. dr. Eduardas Červinskas. Dar būdamas Vilniaus universiteto studentas, jis su prof. V. Gudeliu pradėjo jūros kranto ir priekrantės tyrimus, o vėliau visą gyvenimą atidavė darbui Vilniaus universitete, Kuršių marių, Klaipėdos sąsiaurio ir Nemuno deltos pažinimui.

E. Červinskas gimė 1921 m. rugpjūčio 15 d. Penzos mieste, Rusijoje, bajoriškos kilmės geležinkelio mašinisto šeimoje. Paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, susidarė galimybė šeimai grįžti į Lietuvą. E. Červinskas gyveno ir mokėsi Kybartuose, o gimnaziją baigė Kaune. Vėliau studijavo Kauno aukštesniosios technikos mokyklos Susisiekimo skyriuje. Ši pradinė specialybė sudarė sąlygas save išbandyti plentų, tiltų, Šventosios uosto

statybose, teko net mokytojauti. Pasibaigus karui, visą tolesnį gyvenimą E. Červinskas susiejo su Vilniaus universitetu. Čia studijavo geologiją ir geografiją, o 1950 m. baigęs universitetą, tęsė studijas neakivaizdinėje aspirantūroje, kartu dirbdamas laborantu. 1956 m. apgynė mokslų kandidato disertaciją „Vandens apykaita tarp Kuršių marių ir Baltijos jūros“. Nors šiandien ši tema atrodo visai įprastai, tačiau tuo metu visi panašaus pobūdžio darbai buvo išlaptinti. Net ir disertacijos gynimas vyko ne viešai, o uždaroje, su KGB suderintoje komisijoje.

Per ilgametį darbą universitete E. Červinskas dėstė įvairias hidrologijos disciplinas, o nuo 1960 iki 1972 m. buvo Hidrologijos ir klimatologijos katedros vedėjas. Už kompleksinius Kuršių marių tyrimus ir „Lietuvos geografijos“ pirmojo tomo parengimą kartu su bendraautoriais 1958 m. E. Červinskas buvo įvertintas valstybės premija.

Savo hidrologiniais tyrimais E. Červins-

kas pagrindė metinę keliasluoksę Klaipėdos sąsiaurio vandens cirkuliaciją ir skirtingos krypties srovių pasiskirstymą paviršiuje ir priedugnėje. Daugelio šalių bibliotekose ir archyvuose surinkęs įvairių laikotarpių žemėlapius, jis išanalizavo kanalo, vedančio į Klaipėdos uostą per priekrantės barines seklumas, pokyčius ir jų priklausomybę tiek nuo uostininkų pastangų gilinti kanalą, tiek nuo gamtos jėgų poveikio. Sukūręs fizinių Kuršių marių modelį masteliu 1:100 000, jis pagrindė vandens cirkuliaciją Kuršių mariose.

Visą gyvenimą mokslininkas rinko kartografinę medžiagą apie mūsų pajūrį, Klaipėdą, Nemuno deltą. Šios medžiagos analizė leido jam paskelbti darbą apie Kuršių marių kartografinio vaizdo raidą. Esminius savo surinkto kartografinio paveldo dokumentus ir jų interpretacijas jis paliko Lietuvos mokslo ir studijų fonde. Daug metų E. Červinskas vienas ir su studentais tyrinėjo Nemuno

E. Červinskas savo darbo kabinete 1968 m. Asmeninio archyvo nuotr.

deltą ir nuosėdų išnašas avandeloje. Šiais klausimais paskelbė vertingų darbų. „Mokslo Lietuvos“ skaitytojams siūlome vieno iš buvusių jo studentų – Aleksandro Kajučio – prisiminimų pluoštelį apie tai, kaip atrodė docentas tuometiniams studentams, kaip jie kartu darbotvė, tirdami Kuršių marias prie Atmatos žiočių. ■

Eduardas Červinskas pasitinka neeilinį gimtadienį

Aleksandras Kajutis

Pirmą kartą Eduardą Červinską sutikau 1968 m., atvykęs laikyti stojamųjų egzaminų į Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakultetą. Visus stojančiuosius dekanas dr. Č. Kudaba surinko į Geografijos didžiąją auditoriją informuoti apie egzaminų laikymo tvarką. Išeidamas pamatė koridoriuje E. Červinską ir, pakvietęs jį į auditoriją, pristatė studentams: „Štai vienas jūsų būsimų dėstytojų, kuris ką tik grįžo iš ekspedicijos.“

Įėjo stilingai apsirengęs barzdotas pusamžis vyras. Jis trumpai prisistatė, pasakė, kokius dalykus dėsto, kad visą nuo mokslo metų pabaigos laiką praleido Kuršių mariose, matuodamas sroves, o atvyko egzaminuoti mūsų. Dar papasakojo, kad srovėms stebėti naudojo specialius ryškius dažus, nekenkiančius gyvūnijai. Dažai įpilami į marias ir iš valties stebima, kuria kryptimi ir kokiu greičiu juda spalvotas vanduo. Jau po pirmųjų E. Červinsko žodžių mums, dar visai žaliems studentams, atvykusiems daugiausia iš periferijos, hidrologo specialybė įgavo romantinį atspalvį: ekspedicija,

Kuršių marios ir tas barzdotas mokslininkas... Vėliau, pradėję dirbti, įsitikinome, kad romantikos – ne tiek ir daug.

Kitas susitikimas su E. Červinsku įvyko konsultacijos prieš geografijos egzaminą metu. Dėstytojas glaustai priminė, kokie svarbiausi klausimai yra įtraukti į egzaminų programą ir kokius esminius dalykus tais klausimais būtina žinoti. Paskui galėjome klausiti. Visi buvo nedrąsūs ir klausimus siuntė raštu. Vienas klausimas buvo užduotas rusų kalba, ar per egzaminą galima atsakinėti gimtąja rusų kalba. Į tai docentas atsakė rusiškai: „Per mano egzaminą galite atsakinėti lietuvių, rusų, lenkų, vokiečių arba prancūzų kalba, bet jeigu jūs lietuvių tautą gerbiate taip, kaip mes gerbiame rusų tautą, turite mokėti kalbėti lietuviškai.“ Po šių žodžių visa auditorija prapliupo plojimai. Tuo metu tai buvo drąsus pasakymas. E. Červinskas buvo bene vienintelis dėstytojas, nebijojęs su studentais kalbėtis jautriomis temomis.

Docentas tuo metu intensyviai rengė disertaciją mokslų daktaro laipsniui įgyti. Jam

■ Nukelta | 4 p.

E. Červinskas su Hidrologijos ir klimatologijos katedros darbuotojais apie 1978 m. Stovi (iš kairės): prof. K. Kilkus, E. Žaromskienė, doc. A. Barisas, D. Balčienė, doc. E. Červinskas. Sėdi (iš kairės): doc. L. Krasauskas, doc. V. Matulevičienė, prof. Č. Kudaba, E. Michaliukaitė, doc. V. Ščemeliovas

Prof. A. A. Avižienis: „Boeing 737 MAX“ katastrofas lėmė neįdiegti papildomi jutikliai

■ Atkelta iš 1 p.

užsienio narys, Tarptautinės informatikos federacijos (IFIP) narys, vienas iš Česlovo Milošo gimtinės fondo steigėjų, Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centro garbės direktorius, VDU Atkūrimo tarybos garbės narys.

2012 m. prof. A. A. Avižieniui Jungtinėse

Amerikos Valstijose buvo įteiktas prestižinis Eckerto-Mauchly prizas už svarų indėlį į klaidoms atsparių kompiuterių architektūrą ir kompiuterių aritmetiką, jam skirtas Jean-Claude Laprie kompiuterinių sistemų patikimumo apdovanojimas. Mokslininkas už viso gyvenimo nuopelnus apdovanotas pirmojo laipsnio „Santako“ garbės ženkle. Parengė Martynas Gedvila

1973 m. laidos VU hidrologų valstybinio egzaminų komisija: pirmininkas prof. Saulius Slavėnas ir nariai: doc. E. Červinskas, doc. A. Suchotskaja ir sekretorės užstot doc. A. Barisas. Nuotrauka iš A. Kajučio asmeninio archyvo

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Ar reikia laukti ketverius metus?

Jonas Jasaitis

(Pabaiga. Pradžia – Nr. 12 (677))

Vis dėlto iki šiol didelei daliai rinkėjų vienintele orientavimosi „už ką balsuoti“ priemone tebėra televizorius. Nors tarp „lrt“ ir LNK žiūrovų daugėja suvokiančių, kad šiais „informacijos kanalais“ pasitikėti nebeįmanoma, tačiau apie kitus šaltinius žino tik nedaugelis. Žiūrovai yra užsiėmę savo kasdienine veikla: darbas, vaikai, mokesčiai, kylančios kainos už kasdienes paslaugas ir pan. Vis mėgstame kartoti, kad „politika nesidomime“, nors pats gyvenimas primygtinai verčia ja domėtis.

Šiuo metu net tai, ką iki šiol priskyre tik kasdienei buičiai, dabartinių valdančiųjų (arba, tiksliau sakant, užgrobusių šias pozicijas), yra įtraukta į politiką tikrąja šios sąvokos prasme. Štai gana taiklus vieno iš rinkėjų apibendrinimas: „Nepanaikinus esamos korupcinės nomenklatūros ir stambaus verslo aptarnavimui bei Briuselio galingųjų interesams skirtos santvarkos, niekas nepasikeis ir Lietuva eis, nors ir gražiai atrodydama, puvimo ir išnykimo keliu.“ Tai – labai grėsminga nuojauta. Lyg ir stengiamės visiems įtikinti, bet valstybės pamatai (dorovė, teisėtvara, net nemaža iki šiol kultūrine laikytos veiklos dalis, bendrasis piliečių ugdymas) vis sparčiau aptraukiami pelėsiams.

Užvaldžius viešąją informacinę erdvę, bandymas ištrinti istorinę ir dorovinę atmintį

Tai, kas iš tikrųjų yra svarbu ir vertinga, apšaukiami senamadiškais dalykais, bandant įtikinti, kad laisvė yra tik vienadieniai pasimėgavimai, esą labai svarbu dekriminalizuoti narkotikų vartojimą ir lengvinti galimybes kuo jaunesniems vartoti alkoholį. Bandoma nuo visuomenės nuslėpti, kad net Jungtinėse Amerikos Valstijose alkoholiniai gėrimai prieinami tik sulaukus 21-erių. Primygtinai reikalaujama prisijungti prie smerkiančių Vengriją, kuri pasisako prieš vis įžulesnę genderistinę ir globalistinę isteriją ir realiai rūpinasi savo sienų apsauga.

Už ką puolama Vengrija? Ar už tai, kad šioje valstybėje nuosekliai ir labai veiksmingai stiprinama parama šeimai, kad čia smarkiai sumažėjo skyrybų ir padaugėjo santuokų, išaugo gimstamumas ir sumažėjo emigracija? Kodėl Vengrijai bandoma klijuoti prorusiškos valstybės etiketę, slepiant, kad būtent sovietinis režimas paskandino kraujyje Vengrijos antikomunistinę revoliuciją? Nejaugi tikimasi, kad Europos visuomenė jau užmiršo tokias nesenas, bet itin tragiškas istorijos pamokas?

Būtent mokslininkai turėtų būti tie, kurie labiausiai skatina pažangą ir optimizmą, tačiau ir tarp mūsų plečiasi apatija, nes tiesiog nebeatome jėgos, kuri, atmesdama banalumą ir diletantiškumą, sugebėtų vienyti ir telkti visuomenės kūrybines jėgas. Antai, rytinė to bevardžio, jau seniai nebeaišku, kieno užvaldyto, „lrt“ radijo „Aktualijų“ laida mus bando įtikinti, kad dabar didžiausia aktualija – vadinamųjų „seksualinių mažumų teisės“ ir „vakcinacija“ (t. y. skiepijimas), kuria visuomenė esą vis mažiau betiki.

Mūsų sienas apsaugos kiti?

Siena su A. Lukašenkos režimu jau trečią dešimtmetį valdoma Baltarusija yra ne tik Lietuvos, bet ir visos Europos Sąjungos siena. Tai – tikrai ne nauja, tik šiomis dienomis atsiradusi problema. Net ir uzurpatoriaus grasinimas mus užversti ekonominiais perbėgėliais girdimas ne nuo šandien. O kaip tam buvo pasiruošta, kokios sienų apsaugos priemonės įgyvendintos? Paaiškėjo, kad ši siena iki šiol praktiškai nesaugoma, kad metai iš metų pasieniečių etatų skaičius buvo mažinamas, kad kelių dešimčių kilometrų ruožą „saugo“ vienas ekipažas, o išgarsintos modernių informacinių technologijų priemonės yra tiek pat „efektyvios“, kaip lipdukai nuo musių, iškabinėti priešnerkštoje patalpoje. Tik dabar susigriebta, kad galbūt įveikti Lietuvos (taigi ir ES) sieną padės vielos tvora, lyg ir negirdėjus, kad toje tvoroje per pusę minutės galima prakirpti skylę, per kurią ne tik žmogus, bet ir Belovežo girios meška be vargo pralįstų. Ką gali padaryti net labai moderni sienos matymo

įranga, „kontroliuojanti“ keliasdešimties kilometrų ruožą?

Diktatoriai niekada nepasizymėjo didele išmintimi, tačiau ir primityvūs jų sprendimai bent kuriam laikui gali būti labai efektyvūs. Įsiutęs dėl jam taikomų sankcijų, save prezidentu vėl pasiskelbęs asmuo smogė atgal. Grasinimas užtvindyti Lietuvą perbėgėliais iš Irako ir Afrikos yra pagrįstas labai paprastais skaičiavimais: kiekvieną mūsų sieną peržengusį asmenį reikia užregistruoti, pamaitinti, apgyvendinti, suieškoti vertėjus, kai ką net sugrąžinti į savo valstybę ir pan. O visa tai – nemaži pinigai, ypač kai kalbame jau ne apie dešimtis, bet apie daugiau kaip pusantro tūkstančio asmenų, kurie nemanoma pasilikti Lietuvoje, nes, vos peržengę sieną, įsivaizduoja esantys Vokietijoje, Švedijoje arba Prancūzijoje. O kai kurie „politologais“ ir „diplomatiškos ekspertais“ prisistatantys šnekoriai Lietuvai nuolat primena, kad būtina laikytis tarptautinių sutarčių ir įsipareigojimų, kurių turinio derinti su Lietuva niekas net nesiruošė ir pasirašyti neprasė. Sakoma tiesmukai: „Jūs – ES narė, privalote vykdyti tai, kas surašyta šiuose dokumentuose. Jei juos pažeisite, ilgiems metams nukentės valstybės tarptautinis prestižas.“ Ir čia niekam net neįdomu, kad A. Merkel ir kiti politikieriai savanaudiškais sumetimais prieš keliolika metų sukėlė naujojo „tautų kraustymosi“ vaju, akcentuodami tik ekonominius veiksnius, bet nemaž nesusiūštydami, kad išplėšia perbėgėlius iš jų pačių kultūrinės aplinkos.

Apie tai, kad atsidurs Lietuvoje, šie net nesapnavo. Kad yra tokia ES valstybė, niekada nesidomėjo, jokio lietuviško žodžio nesimokė, užtat savo kalba mums ultimatyviai pareiškia, kad, pavyzdžiui, kiaušienos niekada nevalgys. Papildomu darbu užverstos teisėsaugos institucijos ir net savivaldybės. O diktatoriaus režimas iš jų labai paprastai, be jokių teisinių įsipareigojimų užsidirba: už leidimą išlipti iš lėktuvo ir nugabenimą iki mūsų sienos perbėgėliai moka tikrai solidžias sumas, kurios leidžia A. Lukašenkai finansuoti ir represinį, prieš savo tautą nukreiptą aparatą, tuo pat metu sušvelninant jam ES skirtas sankcijas.

Smūgis Lietuvos istorijai

Prieš keletą mėnesių sutelktinėmis keistos kilmės suktų biurokratų, įpratusių negalvojančių vykdyti bet kurį nurodymą, pastangomis, pasitelkus net teisėsaugos institucijas, pradėta Lietuvos muziejų itin vertingų eksponatų atėmimo kampanija. Kažkam prireikė paskelbti, kad mūsų muziejuose yra karinės paskirties eksponatų. Kažkas, tarsi padedantis iš turkaus aikštės pabėgti vagiui, suriko: „Laikykit vagi!!!“ Ir štai prasidėjo kampanija, kurią net pavadinti idiotiška, būtų per švelnu: esą mūsų muziejuose laikomi ginklai, keliantys pavojų visuomenei. Išsigandę biurokratų grasinimų daug kur net patys muziejaininkai išsikvietė policijos pareigūnus, kad šie įsitikintų, jog muziejaus eksponatai seniai nekelia jokios grėsmės, tačiau netrukus sulaukė grėsmingų raštų, kurių esmė tokia: „Iš N muziejaus paimti ir konfiskuoti šaunamuosius ginklus.“ Už tai numatyta net baudžiamoji atsakomybė. Kažkas susapnavo, kad net a. a. Viliaus Orvido sodyboje stovinčio tanko korpusas vis tiek gali iššauti. Prasidėjo iš muziejų išgabentų istorinių ginklų „nukenksminimas“ (faktiškai – niokojimas), papildomai dar reikalaujant, kad patys muziejai šiuos darbus ir apmokėtų, nors lėšų tokiam beprasmiui vajui joks visa tai pradėjęs biurokratas nemanoma skirti.

Tai kas čia iš tikrųjų vyksta? Ar tai ne masinė muziejinių eksponatų, liudijančių apie ginkluotą tautos kovą, partizaninį pasipriešinimą ir NKVD dalinių siautėjimą Lietuvoje, naikinimo ar bent žalojimo kampanija? Paprasčiau pasakius, šių eksponatų vagystė. Siekis sumenkinti galimybes priminti lankytojams apie tautos kovą už laisvę.

Seimo bendrabočio nebereikia?

Dabartiniai valdantieji elgiasi taip, lyg tai būtų paskutiniai Seimo rinkimai: nuspręsta likviduoti Seimo viešbutį – bendrabočių, kuriame iki šiol galėjo prisiglausti regionuose išrinkti Seimo nariai. Esą tai – neteisėtos išrinktųjų privilegijos: „Mes parduosime, o kur jūs gyvensite ketverius kadencijos metus, tai jau – ne mūsų rūpestis. Nors ir po Neries tiltu...“ Tai ar tikrai reikia šių aferų orgiją tęsti dar ateinančius ketverius metus? ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Lietuvos ateities projektavimo iššūkiai. Baigiant pavasario sesiją, Seimo plenariniame posėdyje Ateities komite-to pirmininkas prof. Raimundas Lopata perskaitė pranešimą svarbiausiais valstybės ir visuomenės gyvenimo klausimais „Lietuvos ateities projektavimo iššūkiai“, kuriame buvo apžvelgta šalies strateginio planavimo sistema bei pateiktos politinės ir teisinės rekomendacijos Lietuvai. „Turime šūsnį įvairiausių strategijų, neretai viena kitai prieštaraujančių, kurias mažai kas perskaito iki galo. Praktiškai visa šiandieninė strateginio valdymo sistema kol kas mažai gyvybinga ir orientuota į administracinių dokumentų kūrimą ir vidinę apyvartą“, – pastebi prof. R. Lopata. Tikrovė Lietuvoje yra tokia, kad politinis procesas neretai praranda ir principus, ir idėjas, todėl biurokratija, ar vadinamasis ekspertinis valdymas, turi itin didelę įtaką nustatydamas politinio proceso programą. „Nacionalinė valdžia iš esmės atlieka einamojo politinio proceso administravimo funkcijas, o tokiomis sąlygomis daugelio mūsų ilgalaikių strategijų reikšmė mažai kuo skiriasi nuo šakėmis ant vandens rašomų tekstų reikšmės. Tokios nedidelės valstybės, kaip Lietuva, yra labai priklausomos ir nuo Briuselio sprendimų“, – sakė Liberalų sąjūdžio frakcijai atstovaujantis prof. R. Lopata.

Svarstymai apie Lietuvos ateitį yra nuolatinės diskusijos, tačiau pirmiausia tai priklauso nuo atsakymų į pamatinius klausimus: Kas yra valstybė? Ar mums valstybė yra valdžia? Ar mums valstybė yra žmonės? „Nyksta piliečių tapatinimasis su politinės bendruomenės reikalais. Nors jie turi savo gyvenimo sampratą, tačiau praranda dalyvavimo patirtį. Mes patiriame vertybių bendrystės idėjos krizę, kuri neleidžia piliečiui jaustis dalimi kažko, kas suprantama jo poreikius. Tokią būklę ir gali pakeisti ateities projektavimo procesas. <...> Lietuva išgyvena intelektualinio savarankiškumo praradimo laikotarpį. Veikiama globalių permąnų ji tapo paviršutiniško prisitaikymo prie išorinių aplinkybių šalimi, be autentiško intelektualų įsipareigojimo, be viešų intelektualų valstybės klausimų svarstymų. Minties savarankiškumą pakeitė intelektualinis konformizmas“, – pagrindines problemas akcentavo prof. R. Lopata.

Dėl migracijos iš Baltarusijos. Europos Parlamentas kartu su Europos Sąjungos Taryba surengė aukšto lygmens migracijos ir prieglobsčio konferenciją, kurioje buvo aptariama COVID-19 pandemijos įtaka migracijos ir prieglobsčio politikai bei išoriniai migracijos ir prieglobsčio politikos aspektai. Konferencijoje dalyvavęs Seimo Europos reikalų komiteto deleguotas komiteto pirmininko pavaduotojas Arminas Lydeka pabrėžė poreikį kuo daugiau dėmesio skirti padėčiai prie Europos Sąjungos sienos rytuose, kadangi po atvirų Baltarusijos grasinimų nelegalios migracijos srautai iš Baltarusijos pusės šiuo metu yra padidėję 30 kartų, lyginant su praėjusių metų duomenimis.

„Turime būti solidarūs, budrūs ir pasirengę visiems nenuspėjamo režimo scenarijams. Mūsų tikslas – bendras: užtikrinti tvirtą Europos Sąjungos išorės sienų apsaugą ir neleisti kurtis naujems nelegalios migracijos keliams“, – sakė Liberalų sąjūdžio frakcijai atstovaujantis A. Lydeka. Politikas akcentavo, kad nelegalios migracijos srautai iš Baltarusijos lemiantys veiksmai yra tikslingi, nes vyksta su Baltarusijos valdžios žinia, kaip atsakas į Europos Sąjungos taikomas sankcijas Baltarusijai. A. Lukašenka grasina užtvindyti Europą ne tik nelegaliais migrantais, bet ir narkotikų kontrabanda, todėl būsimoje Europos Sąjungos strateginiuose dokumentuose turėtų būti numatytas tinkamas reagavimas į tokius Baltarusijos valdžios veiksmus.

Lietuvos lenkai pristatė strategiją „Vilniaus kraštas 2040“. Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen susitiko su Lenkų diskusijų klubo atstovais, kurie pristatė lenkų kalbos ir bendruomenės Lietuvoje išsaugojimo bei vystymo strategiją „Vilniaus kraštas 2040“. „Labai svarbu, kad šis dokumentas yra atviras ir skatina dialogą tiek lenkų bendruomenės viduje, tiek su Lietuvos valstybės institucijomis. Kai kurie svarbiausi strategijos pasiūlymai, pavyzdžiui, dėl inovatyvaus švietimo, lietuvių ir gimtųjų kalbų mokymo kokybės bei regionų ekonominės ir socialinės padėties gerinimo, atspindi šios Vyriausybės programoje. Vardų ir pavardžių įstatymas, kiti teisės aktai, reguliuojantys tautinių mažumų teises, yra ne tik valdančiosios koalicijos, bet ir mano, kaip Seimo Pirmininkės, politiniai prioritetai“, – sakė parlamento vadovė.

Eduardas Červinskas pasitinka neeilinį gimtadienį

■ Atkelta iš 2 p.

buvo brangi kiekviena minutė, trūko laiko, todėl, tyliai sutaręs su katedros vadovybe, okeanologijos kursą mums pavedė studijuoti savarankiškai. Po egzamino, tikriausiai pastebėjęs mūsų žinių paviršutiniškumą, pasakė, kad dėl šio eksperimento labai gailisi ir daugiau niekada jo nekartos.

Pagrindinis dalykas, kurį dėstė E. Červinskas, buvo ežerotyra. Kartą kažkuri studentė pasiūlė iškirsti pokštą – pabėgti iš paskaitos. Kadangi tą dieną tai buvo paskutinė paskaita, siūlymui pritarta ir visi dvylika būsimų hidrologų išgaravome kaip kamparas. Kai E. Červinskas atėjo į kitą paskaitą, pamatė labai liūdną, nusiminusį žmogų. Pasak docento, toks įvykis jo praktikoje nutiko pirmą kartą ir taip stipriai jį sukrėtė, kad ir šiandien dar negali normaliai vesti paskaitos, reikia daugiau laiko nusiraminti. Vietoj paskaitos mums davė perskaityti savo užrašytas mintis apie žmonių brendimo amžiuje kylančias problemas, kurių skaityti dar niekam nebuvo davęs. Tai buvo beveik trys mokykliniai sąsiuviniai, rašyti pieštuku. Perskaitę labai gailėjomės dėl savo poelgio, kuris vėliau prisimiršo, o pasekmių kaip ir nepajutome.

Baigdamas ežerotyros kursą, E. Červinskas pasakė: „Štai baigiau visą kursą, daugiau dalykų jums nedėstysiu. Jūsų kursas nebuvo nei geras, nei blogas – vidutinis. Aš iš kiekvieno kurso išimyliau po studentę, o iš jūsų kurso išimylėjau net dvi, bet nesakysiu

ką.“ Tikriausiai visos studentės slapta vylėsi esančios tarp tų dviejų. E. Červinskas buvo simpatiškas vyras, rengdavosi stilingai: ne klasikiniu kostiumu, o tam laikui moderniai suderinta apranga. Tarkim, jo vilkėtas melsvo velveto švarkas tuo metu buvo neįprastas drabužis. Daug reišė ir barzda. Išoriškai jis buvo panašus į vakarietį.

Docentas E. Červinskas iš visų reikalaujavo atrodyti tvarkingai. Sakydavo, kad nepasiturinčių žmonių drabužis gali būti prastesnis, bet tvarkingas, švarus, batai – taip pat. Kartą, praktikos metu, mano sportinėse kelnėse prasitrynė skylė. Kad nedidėtų, reikia užsiūti, bet kuo? Iš vienos kursioinės pavyko gauti adatą su raudonu siūlu, juo ir užtraukiau skylę. Jau kitą dieną docentui turėjau pasiaiškinti, kodėl mėlynas kelnės susiuvau raudonu siūlu. Mano argumentas, kad kitokia neradau, buvo per silpnas. Teko pasivaikščioti iki parduotuvės. Mes tuo metu gyvenome prie Rusnės, priešingame Atmatos krante. Iki Rusnės man atrodė tolokai, o ir tilto tada dar nebuvo, veikė keltas, bet E. Červinskas to nelaikė kliūtimi.

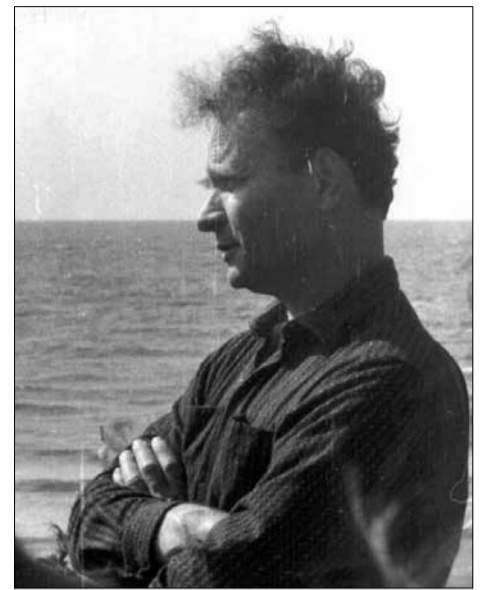
Gyvenome pas kaimietį daržinėje, miegojome ant šieno. Daržinėje elektros nebuvo, vakarais neturėjome ką veikti, todėl anksti guldavomės. Gulėdami klausydavomės ilgų E. Červinsko prisiminimų iš jo įdomaus gyvenimo, daugiausia iš universiteto laikų. Kartą, pasakodamas įdomias istorijas, netikėtai pasakė: „Šita jubiliejinė barzda man visai įgriso. Kai tik grįšiu namo, nusiskysiu.“ Čia studentės, visą laiką tylėjusios, audrin-

gai užprotestavo, tačiau E. Červinskas visgi nusiskuto barzdą. Pasirodo, ją augino 50-ies metų jubiliejaus proga.

Tos praktikos metu matavome Skirvytės į Kuršių marias suneštų sąnašų kūgio tūrį. Jį E. Červinskas turėjo apskaičiuoti pagal marių gylio matavimų duomenis. Matavimus vykdė trys grupės: viena, kurią sudarė motoristas, matuotojas, signalininkas ir pats E. Červinskas, matavo gylius, kitos dvi grupės po du studentus stovėjo ant specialių tiltelių, įrengtų ant polių ties marių viduriu, ir teodolitais fiksavo matavimų vietas.

Rudenį, visiems susirinkus į paskaitas, E. Červinskas pakvietė visus matuotojus į savo kabinetą ir pranešė, kad nuo vieno tiltelio užregistruota vienu matavimu daugiau. Taigi reikėjo rasti klaidą, turėjome prisiminti viską nuo matavimų pradžios. Gal pavyks atkurti vaizdą ir išsiaiškinti, kaip atsirado nesutapimas. Taip paaiškėjo vienas kuriozas, kurio buvę ant tiltelio studentai nežinojo. Matuojant gylį, signalininkas duodavo signalą fiksuojantiems matavimų vietas nuo tiltelių. Signalas – tai specialaus ženklų iškelimas. Tas ženklas – medinis apie 3 kv. metrų ploto rėmas, aptemptas ryškiai geltonos spalvos audeklu, pritvirtintas prie ilgo koto. Pamačiusios iškeltą ženklą, studentų grupės ant tiltelių nutaikydavo teodolitus ir „užkirsdavo“ kampą.

Kadangi tilteliai buvo toli, nuo jų gana nemažas ženklas atrodė drugelio dydžio ir matėsi labai neryškiai. Kad grupės spėtų pamatyti ir užfiksuoti, signalininkas iškeltą

E. Červinskas prie Kuršių marių 1959 m. Nuotrauka iš E. Červinsko asmeninio archyvo

ženklą turėdavo palaikyti. Kartą, vos tik iškėlus ženklą, vėjo gūsis jį kartu su signalininku nubloškė už borto, į marias. Iširoptęs į valtį, signalininkas antrą kartą iškėlė ženklą. Mūsų manymu, stebėjusieji nuo vieno tiltelio spėjo užfiksuoti abu ženklų pakėlimus, kaip atskiras matavimų vietas, o nuo kito – tik kartą. Taip galėjo atsirasti nesutapimas. Ties kuria matavimo vieta tai galėjo atsitikti, niekas neprisiminė. Manau, kad, suvedęs visus matavimo duomenis, docentas vis dėl to sugebėjo rasti klaidą. ■

VALSTYBĖS ISTORIJOS PUSLAPIAI

Milijonas parašų pagreitino Lietuvos nepriklausomybės pripažinimą

Prof. Juozas Skirius

Prieš 100 metų, 1921 m. gegužės 31 d., JAV lietuvių delegacija Vašingtone įteikė JAV prezidentui Warrenui G. Hardingui peticiją, sustiprintą surinktu vienu milijonu amerikiečių parašų. Peticija siekta, kad JAV oficialiai pripažintų Lietuvos nepriklausomybę. Šis tikslas buvo pasiektas 1922-ųjų liepą. Tai buvo unikalus Lietuvos istorijoje įvykis – gauti tokį rezultatą sugebėjo viena išeivijos bendruomenė.

Tiesa, panašių sėkmingų bandymų XX a. Lietuvos istorijoje buvo ir daugiau. 1988 m. pabaigoje Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis organizavo protestą prieš TSRS Aukščiausiosios Tarybos inicijuotas naujas TSRS Konstitucijos projekto pataisus, nepalankias Lietuvai. Per gana trumpą laiką Lietuvoje buvo surinkta apie 1,8 milijono parašų, kurie buvo išsiųsti į Maskvą – įteikti M. Gorbačioviui.

Kitas, Lietuvos gyventojams beveik neži-

nomas, įvykis – tai katalikiškos tarptautinės organizacijos „Tradition, Family, Property, TFP“ pastangos 1990 m. TFP visame pasaulyje (penkiuose žemynuose) vos per keturis mėnesius surinko 5,2 milijono parašų už nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimą. Tiesa, JAV lietuvių dar 1944 ir 1990 m. nesėkmingai bandė surinkti milijoną parašų. Parašai, skaičiuojami šimtais tūkstančių ir milijonais, turi poveikį demokratiškos šalies ir ypač JAV vyriausybės, daro įtaką jų sprendimams.

Nepriklausomybės pripažinimo siekusiame komitete – katalikai ir tautininkai

Po Pirmojo pasaulinio karo, kuriantis nepriklausomai Lietuvos valstybei, šalies politikai gavo išeivijos, pirmiausia JAV lietuvių, visapusišką palaikymą. Manoma, kad tuo metu Amerikoje galėjo gyventi iki pusės milijono lietuvių, nors tikslus skaičius nėra žinomas. Tai buvo gerai organizuota, gana pasiturinti lietuvių bendruomenė. Jų organizacijos rinko pinigines aukas, vykdė plačią, Lietuvai palankią propagandą JAV valdžios sluoksniuose ir visuomenėje. Tūkstančiai jų su savo uždirbtais pinigais pasiryžo grįžti į Tėvynę ir ten jai darbuotis.

Siekiant Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo ir efektyvesnės politinės veiklos, JAV lietuvių katalikai ir tautininkai 1918

m. įkūrė bendrą JAV lietuvių Vykdomąjį komitetą (VK) Vašingtone. Tiesa, viena įtakinga ideologinė srovė – JAV lietuvių socialistai – neprisijungė, nes nepritarė, anot jų, „turtingųjų valdomai Lietuvai“, o pasisakė už „pačios liaudies valdomą socialistinę Lietuvą“.

VK sudarė katalikų ir tautininkų deleguoti nariai: Tomas Norus-Naruševičius, dr. Jonas Šliūpas, kunigas Jonas Žilius, Kazys Česnulis, dr. Matas Vinikas, Balys Mastauskas ir kiti. Jie rengdavo prašymus, rezolucijas JAV valdžios įstaigoms bei kitų šalių ambasadoms Vašingtone, straipsnius JAV spaudai, taip pat bandydavo susitikti su senatoriais ir kongresmenais, JAV Valstybės departamento darbuotojais. Visa komiteto veikla sukosi apie kuriamą Lietuvos valstybę ir siekį gauti jai JAV valdžios pripažinimą bei palaikymą. VK palaikė ryšius su Lietuvos valdžios atstovais, ypač su mūsų šalies delegacija Taikos konferencijoje Paryžiuje 1919 m. Be to, dar 1918 m. pabaigoje šalies Vyriausybė VK įgaliojo laikinai atstovauti Lietuvos interesams Vašingtone.

Memorandume JAV valdžiai – prašymas pripažinti atsikūrusią Lietuvą

1919 m. vasario 12 d. VK nutarė įteikti JAV Valstybės departamentui Memorandumą, kuriuo prašoma pripažinti atsikūrusią

Lietuvą ir laikiną jos Vyriausybę. Be to, buvo plačiau paaiškinta, kodėl reikia pripažinti Lietuvą ir ko lietuvių pageidautų iš JAV. Lietuvos delegacijos Taikos konferencijoje Paryžiuje pirmininkas prof. Augustinas Voldemaras numatė, kad JAV vyriausybės poziciją Lietuvos klausimu gali paveikti amerikiečių visuomenė. Todėl jis vasario 11 d. laiške VK kreipėsi į Amerikos lietuvius, nurodydamas esamo momento svarbą ir prašydamas tautiečių „pavaryti ypatingą akciją, supažindinti JAV gyventojus su dabartiniais Lietuvos reikalais ir norais“.

Kovo 18 d. VK posėdyje buvo pripažinta, kad iki šiol Amerikos lietuvių neįstengė JAV reikiamai iškelti Lietuvos klausimo. Posėdyje dalyvavęs kunigas J. Žilius pabrėžė, kad šiuo atveju būtina „Amerikos visuomenės priėjimą išgauti ir tokiu būdu sudaryti spaudimą ant JAV atstovų Paryžiuje“, tai yra pasiekti, kad Lietuva, remiama JAV, būtų pripažinta Taikos konferencijoje.

Kreipėsi į visus Amerikos lietuvius

Minėtame posėdyje VK nutarė tuojau pat pradėti didelę kampaniją – propagandinio darbo sustiprinimui surinkti milijoną JAV gyventojų parašų. Nieko nelaukiant buvo parengtas spaudai kreipimasis į visus Amerikos lietuvius. Jame rašoma: „Lietuvos sprendžiamoji valanda atėjo. Kam brangūs

■ Nukelta į 5 p.

Milijonas parašų pagreitino Lietuvos nepriklausomybės pripažinimą

■ Atkelta iš 4 p.

tautų laisvės idealai, Lietuvos žmonių teisė taip valdyti, kaip jiems sažinė ir protas liepia. <...> Mes privalom užregistruoti savo pritarimą ir paramą už laisvę bekovojančiai, pasakyti pasaulio laisviems žmonėms, kad mes nenurimsime ir nebūsime patenkinti jokių tautų sutvarkymu, jei jis nesuteiks Lietuvai laisvės ir nepriklausomybės <...>“

Kreipimasis ragino lietuvius ne tik pasirašyti, bet ir agituoti bei prašyti pasirašyti kitų tautybių žmones, nes tik „milijoninių piliečių balsą išgirs pasaulio žmonės“. Tam tikslui VK nutarė skirti vieną dieną – balandžio 12-ąją, kai visi JAV lietuviai ir lietuvių draugai pasirašys peticiją, skirtą JAV prezidentui ir valstybės sekretoriui.

Tiesa, buvo pasakyta, kad parašus galima rinkti ir balandžio 13 d., tačiau jau kitą dieną visi sąrašai su parašais privalo būti pristatyti VK Vašingtone. Lietuvių kolonijose kūrėsi parašų rinkimo komisijos, kurioms VK nuo balandžio 5 d. siuntė peticijos blankus. Be to, buvo rekomenduojama, jei komisijos nesulaukia blankų laiku, juos susirasti lietuviškuose laikraščiuose, iškirpti, užpildyti ir išsiųsti. Siekdamas palengvinti parašų rinkimą tarp kitataučių, VK išleido pusę milijono atvirukų su Europos naujų valstybių atvaizdais, tarp jų ir Lietuvos, ir trumpa informacija apie Lietuvą anglų kalba. Atvirukai su blankais buvo siunčiami ir į lietuvių kolonijas. Supratus, kad per keletą dienų surinkti tiek parašų yra sudėtinga, buvo nuspręsta

pratęsti rinkimą iki Velykų ir užpildytus blankus persiųsti VK balandžio 21-ąją.

Pasirašė įvairių tautybių žmonės

JAV lietuvių spauda rašė apie parašų rinkimą, pateikdama rinkėjų išpūdžius iš įvairių lietuvių kolonijų. Parašų rinkėjai ėjo iš namų į namus, visiems aiškino apie Lietuvos ryžtą nepriklausomai gyventi. Žmonės, kurių buvo prašoma pasirašyti, buvo nusiteikę įvairiai – vieni pasirašydavo, kiti atsisakydavo ir dar išplūsdavo. Buvo rengiami mitingai ir demonstracijos peticijai remti. Parašų rinkimui nepritarė JAV lietuviai socialistai ir bolševikuojantys lietuviai, kurie bendruose lietuvių renginiuose kritikavo parašų agitatorių, pasisakė prieš peticijos esmę.

Nepaisant to, stengtasi surinkti kuo daugiau įtakingų amerikiečių – senatorių, kongresmenų, gubernatorių, miestų burmistrų, vyskupų, mokslininkų ir kitų – parašų. Pasirašinėjo paprasti darbininkai ir tarnautojai, įvairiausių tautybių žmonės, tarp kurių buvo JAV ukrainiečių, žydų, armėnų ir net lenkų. Kaip pažymėjo JAV lietuvių istorikas dr. Antanas Kučas: „Vietiniai laikraščiai gyrė Amerikos lietuvių patriotizmą, ir Kongrese buvo sakomos prakalbos apie Lietuvą <...>. Tai buvo gerai suplanuota ir sumaniai pravesta kampanija, išgarsinusi Lietuvą ir sujudinus ne tik lietuvių, bet ir amerikiečių visuomenę.“ Tai įvyko tų agitatorių dėka, kurie drąsiai ėjo į visuomenę ir rinko šimtus, tūkstančius parašų.

Parašų rinkimo akcija nesibaigė balandį, kaip buvo numatyta, ir tęsėsi dar pusmetį. Knygotyrininkas Remigijus Misiūnas pažymi, kad parašai buvo rinkti 31 JAV valstijoje, Kolumbijos apygardoje ir Kanadoje. Daugiausia parašų buvo surinkta Bostone (53,9 tūkst.), Čikagoje (43,5 tūkst.), Bruklina (40,3 tūkst.), Klivlande (39,8 tūkst.). Organizatoriai skelbė suskaičiavę apie milijoną parašų.

JAV lietuvių kampanija labiau rėmė respublikonai

Surinktą milijoną parašų Amerikos lietuvių veikėjai nutarė JAV prezidentui įteikti patogesniu laiku, kadangi demokrato Woodrow Wilsono administracija buvo abejinga Lietuvos reikalams. Be to, JAV lietuvių kampaniją aiškiau rėmė respublikonai. Jų lyderis Warrenas G. Hardingas 1920 m. lapkritį laimėjo JAV prezidento rinkimus. Taigi lietuvių veikėjai per savo šalininkus Respublikonų partijoje išsūrėpino susitikimą su naujuoju JAV prezidentu, norėdami jam įteikti milijoną parašų ir priminti jo pažadą, duotą lietuviams prieš rinkimus. Tai buvo antras kartas, kai Jungtinėse Amerikos Valstijose gyvenantys lietuviai gavo galimybę susitikti su šios šalies prezidentu.

Ta proga JAV lietuvių veikėjai ir VK nutarė sušaukti Amerikos lietuvių suvažiavimą Vašingtone 1921-ųjų gegužės pabaigoje ir pasitarti parašų įteikimo JAV prezidentui klausimu. Suvažiavo 148 atstovai (nedalyvavo tik JAV lietuviai socialistai). Suvažiavime buvo išrinkti šeši asmenys, susitikiantys

su prezidentu: J. J. Elijošius, J. Hertmanavičius, A. Ivaškevičius-Ivas, kunigas J. Jasaitis, J. Skritulskis ir dr. E. Klimas, kuris buvo paskirtas pagrindiniu kalbėtoju.

Be jų, pas prezidentą taip pat ėjo penki latviai, keturi estai, senatorius Wiliam J. Kingas, kongresmenas V. M. Chandleris ir teisėjas, Žydų organizacijos pirmininkas Aaron J. Levy'is. Tiesa, suvažiavime katalikų atstovai suabejojo, ar gerai, kad su lietuviais kartu eina latviai ir estai. Pirmininkas JAV Jonas Vileišis, dalyvavęs suvažiavime, paaiškino, kad „jei JAV mus pripažins, tai tik kartu su Latvija ir Estija“ – vėliau taip ir įvyko. Tokio paaiškinimo pakako abejojantiems nuraminti.

Gegužės 31-osios rytą suvažiavimo nariai susirinko netoli Baltųjų rūmų. Automobilyje su JAV ir Lietuvos vėliavomis buvo atvežtos 138 knygos su parašų lapais. Kiekvienas paėmė po knygą ir nunešė į Baltuosius rūmus. Delegacijos narius priėmė prezidentas W. Hardingas ir JAV valstybės sekretorius Charlesas Evansas Hughesas. Kongreso narys Walteris M. Chandleris pristatė delegatus ir trumpai paminėjo Lietuvos reikalus. Po E. Klimo kalbos, peticijos ir parašų įteikimo, kalbėjo JAV prezidentas. Jis pripažino, kad Lietuvos reikalas yra labai svarbus ir rimtai svarstomas JAV Senato užsienio reikalų komisijoje. Baltijos valstybių reikalai buvo pajudinti dar stipriau ir 1922 m. liepos 28 d. buvo sulauktas JAV pripažinimas. *Autorių yra VDU profesorius, Lietuvių išėivijos instituto vyr. mokslo darbuotojas* ■

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

Mokslinių šaltinių analize, Lietuvos ir Lenkijos ekspertų išvalgomis paremta strategija „Vilniaus kraštas 2040“ – pirmasis tokio pobūdžio dokumentas Lietuvoje, aprėpiantis svarbiausias vienos tautinės bendruomenės (t. y. Lietuvos lenkų) gyvenimo sritis: švietimą, kultūrą, ekonomiką ir pilietinę visuomenę.

Seimo valdantieji atmetė socialdemokratų pasiūlymą taikyti lengvatinį 9 proc. pridėtinės vertės mokesčio (PVM) tarifą būtiniausiems maisto produktams. Tuo pačiu balsavimu Seimo dauguma pritarė kitam pasiūlymui, kad lengvatinis PVM tarifas būtų taikomas kavinių ir barų verslui. Toks valdančiosios daugumos balsavimas parodė jos tikrąjį veidą – socialiai neatsakingą, buhalterinį ir tarnaujantį siauram verslo sektoriui. „Pasiūlymas taikyti lengvatinį tarifą maistui buvo nukreiptas žmonėms, kurie negali sau leisti vaikščioti po barus. Dauguma tiesiog neišgali to padaryti, nes gauna mažas pajamas. Lietuvos gyventojai lengvata maitinimo ar pasilinksminimo

įstaigoms tiesiog nepasinaudos“, – apgailestavo parlamentaras E. Sabutis. Iš lengvatos barams daugiausia naudos gaus turtingi, o ne paprasti žmonės. Jo teigimu, Seimas galėjo išgirsti ir labiausiai pažeidžiamą visuomenės grupę, bet to nepadarė. 9 proc. lengvatinis PVM tarifas būtiniausiems maisto produktams krepšeliui ir ekologiškiems produktams artimiausiu metu nebus taikomas. Tokį sprendimą daugiausia valdančiosios daugumos frakcijų narių balsais priėmė Seimas, atsižvelgdamas į Biudžeto ir finansų komiteto pirmininko Mykolo Majausko pristatytą išvadą.

Siūlyti kandidatus į Nacionalinės sveikatos tarybos narius. Lietuvos Respublikos Seimas 2021 m. birželio 17 d. priėmė Sveikatos sistemos įstatymo nuostatus, kuriais patobulino Tarybos sudarymo tvarką, funkcijas, teises ir finansavimą. Taryba – Seimui atskaitinga sveikatos politikos vertinimo ir formavimo patariamoji institucija. Taryba yra iš valstybės biudžeto išlaikoma biudžetinė įstaiga. Ji sudaroma 4 metų kadencijai ir veikia pagal Seimo patvirtintus Nacionalinės sveikatos tarybos nuostatus. Tarybą, tvirtin-

namą Seimo nutarimu, sudaro 15 narių: 3 savivaldybių bendruomenių sveikatos tarybų atstovai; 6 mokslo ir studijų institucijų, nerengiančių sveikatos priežiūros specialistų, asociacijų, vienijančių mokslininkus, atstovai; 3 asociacijų, vienijančių sveikatinimo veiklos srities asmenis, atstovai; 3 mokslo ir studijų institucijų, rengiančių sveikatos priežiūros specialistus, atstovai.

Tarybos nariu gali būti tik nepriekaištingos reputacijos, turintis mokslo laipsnį ir ne trumpesnę kaip 3 metų darbo (profesinės veiklos) ir (ar) narystės (atstovavimo) asociacijose patirtį asmuo. Tarybos nariai dirba visuomeniniais pagrindais. Asmuo Tarybos nariu gali būti skiriamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

Seimo Sveikatos reikalų komitetas 2021 m. birželio 30 d. nusprendė kreiptis į mokslo ir studijų institucijas, nerengiančias sveikatos priežiūros specialistų, asociacijas, vienijančias mokslininkus, ir asociacijas, vienijančias sveikatinimo veiklos srities asmenis, prašydamas pasiūlyti kandidatus į Tarybos narius. Iš pasiūlytų kandidatų Komitetas Seimo rudens sesijos metu planuoja deleguoti 9

atstovus į naujos kadencijos Tarybą. Maloniai kviečiame akademinę bendruomenę ir asociacijas, vienijančias sveikatinimo veiklos srities asmenis, iki 2021 m. rugpjūčio 31 d. pasiūlyti Komitetui kandidatus (kiekviena mokslo ir studijų institucija, asociacija po vieną kandidatą) į Tarybos narius, pridėdant siūlomų kandidatų gyvenimo aprašymus.

Seimas papildė atmintinų dienų sąrašą, į jį įtraukdamas liepos 31-ąją – Medininkų žudynių dieną. „Prieš 30 metų liepos 31 d. Lietuvos pasienyje su Baltarusija, Medininkuose, buvo žiauriai nužudyti Lietuvos Respublikos sieną saugoję pareigūnai. Tad reikėjo tikrai didelės drąsos būti tuo metu nesaugiose Lietuvai vietose, tai yra pasienyje, ir nebijoti ginti savo valstybę. Buvo skaudus smūgis, nukreiptas prieš mūsų nepriklausomybės pamatus, tačiau, kas svarbiausia, šie žuvę pareigūnai savo asmeninę gyvenimą laikė mažesniu dalyku, o į aukštesnes pozicijas iškėlė būtent valstybę, valstybės nepriklausomybę“, – birželio viduryje pristatydamas projektą sakė Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos pirmininkė Paulė Kuzmickienė. ■

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

Nuo rugsėjo daugiau kaip penktadaliu Naugs švietimo pagalbos specialistų atlyginimai. Tokiam Vyriausybės siūlymui pritarė Seimas. Švietimo pagalbos specialistų (specialiųjų pedagogų, logopedų, surdopedagogų, tiflopedagogų, išskyrus dirbančius švietimo pagalbos įstaigose) pareiginė alga vidutiniškai didės 25 proc. Psichologų asis-

tentų, psichologų, socialinių pedagogų, švietimo pagalbos įstaigose dirbančių švietimo pagalbos specialistų – vidutiniškai 22 proc.

Švietimo pagalbos specialistų pareiginės algos susilygins su mokytojū. Jiems, kaip ir mokytojams, pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai bus nustatomi, labiau atsižvelgiant į jų pedagoginio darbo stažą,

atsiras daugiau stažo „laiptelių“: iki 2 metų, 2–5 metų, 5–10 metų, 10–15 metų, 15–20 metų, 20–25 metų ir daugiau kaip 25 metai. Tai sudarys galimybes labiau motyvuoti specialistus įsidarbinti ir pasilikti švietimo sistemoje. Kaip ir mokytojams, švietimo pagalbos specialistams didės pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos

sudėtingumo tais atvejais, kai jie dirba bendrosios paskirties mokyklose su mokiniais, turinčiais didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai šiuo atveju didinami taip pat, kaip ir mokytojams, – 1–15 proc. Mažės nepagrįsti darbo laiko skirtumai

■ Nukelta į 6 p.

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 5 p.

tarp švietimo pagalbos specialistų (jų darbo laikas varijuojama nuo 23 iki 40 val. per savaitę), laipsniškai artėjant prie vienodo savaitės darbo laiko – 36 val., kuris taikomas mokytojams, taip pat prie vienodo vienos darbo valandos atlygio. Taip pat augs ir švietimo pagalbos įstaigų vadovų, jų pavaduotojų atlyginimai.

Suvienodinti reikalavimus stojantiejiems į valstybės finansuojamas ir mokamas vietas. Seimas priėmė svarstyti Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlymą nuo 2024 m. taikyti vienodus reikalavimus stojantiejiems tiek į valstybės finansuojamas, tiek į mokamas studijų vietas, taip pat – aukštosios mokykloms skirti papildomą finansavimą už studijų pasiekimus. Šios nuostatos įsigalios Seimui priėmus Mokslo ir studijų bei Švietimo įstatymų pataisą, jos

bus svarstomos rudens sesijoje.

Tai daroma, siekiant pašalinti egzistuojančias priėmimo sąlygų disproporcijas, kai stojantiejiems į valstybės finansuojamas ir nefinansuojamas vietas taikomi skirtingi minimalūs priėmimo reikalavimai: šiuo metu stojantieji į valstybės finansuojamas vietas turi būti išlaikę tris valstybinius brandos egzaminus, taip pat turi pereiti metinių pažymių vidurkio ir minimalaus stojamojo balo kartelę, o besirenkantiems mokamas studijas pakanka būti išlaikius tik vieną valstybinį brandos egzaminą. „Reikalavimų suvienodinimas stojantiejiems, nepriklausomai nuo finansavimo pobūdžio, – būtina studijų kokybės ir aukštojo mokslo konkurencingumo sąlyga. Tad tikimės, kad rudens sesijoje po svarstymų Seimas pritaris šiam siūlymui“, – sako švietimo, mokslo ir sporto ministrė J. Šiugždinienė.

Siūloma, kad nuo 2024 m. visi stojantieji į aukštąsias mokyklas turėtų būti išlaikę bent 3 valstybinius brandos egzaminus: lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir trečią laisvai pasirenkamą paties stojančiojo. Stojantieji į universitetus šiuos egzaminus turėtų būti išlaikę taip, kad jų vidurkis būtų bent 36 balai iš 100, o stojantieji į kolegijas turėtų būti pasiekę minimalią egzaminų išlaikymo ribą (surinkę bent 16 balų iš 100). Seimui pritarus įstatymų pataisoms, naujieji minimalūs reikalavimai galios 2024 m. ir vėlesnių metų abiturientams, išskyrus stojančiuosius į menų studijas – jiems nebūtų privalomas matematikos egzaminas. Anksčiau metų abiturientams būtų taikomi jų mokyklos baigimo metais galiojantys reikalavimai. Nauji minimalūs reikalavimai taip pat nebūtų taikomi asmenims, įgijusiems vidurinį išsilavinimą užsienyje.

Seimui pateiktomis įstatymo pataisomis taip pat siūloma skatinti studijų kokybės stiprinimą, aukštosios mokykloms numatant finansavimą už studijų veiklos pasiekimus. Iki 20 proc. valstybės finansavimo studijoms aukštosios mokykloms galėtų būti skiriamas už studijų rezultatyvumą, tarptautiškumą, absolventų karjerą, paramos studijoms pritraukimą ir kitus studijų kokybės parametrus. Siekiant tikslingai planuoti priėmimą į pedagogines studijas, taip pat numatoma galimybė planuoti valstybės finansuojamas studijų vietas ir pagal atskirų mokomųjų dalykų specializacijas, o ne tik pagal studijų programas, kaip yra dabar. Tai leistų valstybės finansavimą tikslingai skirti konkrečių dalykų pedagogų rengimui, kurių poreikis – didelis. *Parengta pagal ŠMSM Komunikacijos skyriaus pranešimus*

VILNIAUS GEDIMINO TECHNIKOS UNIVERSITETO TARYBA SKELBIA KONKURSAŲ REKTORIAUS PAREIGOMS EITI

Vilniaus Gedimino technikos universiteto (toliau – VILNIUS TECH) Taryba skelbia viešą konkursą universiteto rektoriaus pareigoms eiti. Rektoriaus rinkimai organizuojami, vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu ir VILNIUS TECH statutu. Rektorių, penkerių metų kadencijai, viešo konkurso būdu renka VILNIUS TECH Taryba, vadovaudamasi Vilniaus Gedimino technikos universiteto rektoriaus rinkimų tvarkos aprašu. **Pretendentų dokumentai priimami nuo liepos 2 d. iki rugpjūčio 2 d. 15.00 val.**

Dalyvauti konkurse kviečiami mokslininkai, atitinkantys Lietuvos Respublikos

mokslo ir studijų įstatymo bei VILNIUS TECH statuto nustatytus reikalavimus. Rinkimuose dalyvauti norintis pretendentas privalo pateikti dokumentus, įrodančius suteiktą mokslo laipsnį, pedagoginį vardą bei vadybinę ir vadovaujamo darbo patirtį, gyvenimo aprašymą, savo suformuluotą VILNIUS TECH viziją ir veiklos gaires, einant rektoriaus pareigas, bei kitus dokumentus, kuriuos, pretendento nuomone, tikslinga pateikti konkursui rektoriaus pareigoms eiti.

Dokumentus galima įteikti asmeniškai arba išsiųsti registruotu laišku VILNIUS TECH Personalo direktorijai (Saulėtekio al. 11 SRC 701 kab., LT-10223 Vilnius). Pasi-

baigus dokumentų priėmimo laikotarpį, pretendentų sąrašas, jų gyvenimo aprašymai, universiteto vizija ir veiklos gairės bus skelbiami VILNIUS TECH interneto svetainėje. Rugpjūčio pabaigoje numatomas atviras VILNIUS TECH Senato ir Tarybos posėdis, skirtas pretendentams į rektoriaus pareigas prisistatyti.

Rektoriaus rinkimai vyks uždaro VILNIUS TECH Tarybos posėdžio metu. Rektoriaus funkcijos nurodytos VILNIUS TECH statute. Su VILNIUS TECH statutu galima susipažinti VILNIUS TECH tinklalapyje vilniustech.lt.

Vilniaus Gedimino technikos universitetas – VILNIUS TECH. VGTU nuotr.

TARPTAUTINIS KOMPETENCIJŲ TYRIMAS

Lietuva tyrime dalyvaus antrą kartą

Švietimo, mokslo ir sporto ministerija kviečia atsitiktinės atrankos būdu atrinktus Lietuvos gyventojus aktyviai dalyvauti Tarptautiniame suaugusiųjų kompetencijų tyrime (PIAAC). Jo metu bus pateikti klausimai apie suaugusiųjų raštingumą ir kitus įgūdžius, reikalingus sėkmingam dalyvavimui visuomeninėje veikloje, įsitvirtinimui darbo rinkoje. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) dalyvauti PIAAC tyrime pakvies apie 40 šalių gyventojus. Tyrime gali dalyvauti 16–65 metų amžiaus asmenys.

Šiemet Lietuvoje bus apklausta apie 1500 respondentų. 2022–2023 m. tyrimas bus tęsiamas, dalyvauti apklausoje bus pakviesta apie 5000 respondentų. Namų ūkiai bus atrinkti atsitiktiniu būdu iš Gyventojų registro duomenų. Tyrėjai lankysis respondentų namuose. „Dalyvavimas šiame tyrime yra savanoriškas. Kviečiame tuos, kuriuos paštu pasieks specialus kvietimas, dalyvauti ir šiemet, ir kitais metais. Kiekvieno balsas yra svarbus, siekiant gauti kuo tikslesnius duomenis apie

Lietuvos suaugusiųjų švietimo įgūdžius ir kompetencijas, tobulinti šios apklausos instrumentus“, – sako švietimo, mokslo ir sporto ministrė Jurgita Šiugždinienė.

Tyrimo metu bus vertinami suaugusiųjų skaitymo gebėjimai, matematinis raštingumas ir problemų sprendimas, pasitelkiant technologijas. Tikimasi, kad šis tyrimas suteiks vertingos informacijos apie Lietuvos suaugusiųjų įgūdžius, patirtį, galimybes pritaikyti studijų ir mokymų metu gautas žinias ir įgūdžius profesiniame bei kasdieniniame gyvenime, gebėjimą naudotis informacinėmis technologijomis, pavyzdžiui, elektroniniu paštu ar internetu. Šiemet apklausos bus vykdomos nuo birželio pabaigos iki rugpjūčio vidurio. Tyrime dalyvausiančių respondentų laukia simbolinis atlygis.

Surinkti duomenys bus lyginami su kitų šalių duomenimis, siekiant įvertinti ekonominę ir socialinę pažangą Lietuvoje ir visame pasaulyje. PIAAC tyrimas vykdomas kas 10 metų. Nuolat jame dalyvaujančios šalys gali įvertinti suaugusių gyventojų gebėjimų po-

kyčius laikui bėgant. Lietuva PIAAC tyrime dalyvauja antrą kartą. Pirmą kartą mūsų šalyje vykdant PIAAC tyrimą 2014–2015 m., nustatyta, kad Lietuvoje suaugusiesiems būdingas aukštesnis už vidutinį matematinio

raštingumo ir vidutinis skaitymo gebėjimų lygiai, lyginant su kitų tyrime dalyvavusių šalių suaugusiais. Daugiau informacijos apie tyrimą: www.piaac.lt/. *Parengta pagal ŠMSM Komunikacijos skyriaus pranešimą*

LIETUVOS UNIVERSITETŲ TARPTAUTINIAI RYŠIAI

Bendradarbiavimo sutartys su Jungtinės Karalystės universitetais

Birželio 14 d. Jungtinės Karalystės ambasadoje Vilniuje įvyko iškilminga Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) partnerysčių įtvirtinimo parašais ceremonija su Jungtinės Karalystės universitetais – Karališkuoju žemės ūkio universitetu (angl. *Royal Agricultural University*) ir Stratklaido universitetu (angl. *University of Strathclyde*).

Ši bendrystė suteikia galimybę įgyti britiško ir lietuviško išsilavinimo derinį, kuris didins studentų kompetencijas bei profesionalumą tarptautiniu lygmeniu.

„Partnerystė su RAU yra unikali ir perspektyvi: ji suvienija dvi pagrindines abiejų šalių akademinės institucijas, vykdančias

■ Nukelta į 7 p.

Bendradarbiavimo sutartys su Jungtinės Karalystės universitetais

■ Atkelta iš 6 p.

mokslinius tyrimus ir studijas žemės ūkio, miškininkystės ir bioekonomikos srityse“, – teigia VDU rektorius prof. Juozas Augutis.

VDU ir Stratklaido universitetas bendradarbiaus vykdant magistrantūros studijas. Šiuo metu rengiama Švietimo vadybos programa, skirta jungtinių mokslo projektų ir darbuotojų mainų vystymui. Anot VDU rektoriaus, bendrystė su Stratklaido universitetu yra svarbus žingsnis siekiant skatinti tarptautinį mokytojų rengimą Lietuvoje. Bus kuriamos dvigubos studijų programos, o jų absolventai gaus dvigubus diplomus.

Sutarčių pasirašymo ceremonijos pradžioje kalbėjęs Jungtinės Karalystės ambasadorius Lietuvoje Brian Olley pažymėjo, kad viena labiausiai džiuginančių diplomatinės tarnybos privilegijų yra galimybė pasveikinti tikrą pažangą stiprinant dviejų valstybių ryšius. Pasak jo, Jungtinė Karalystė labai vertina tokį bendradarbiavimą su mūsų šalimi aukštojo mokslo srityje – jungtinėse studijų programose, bendruose moksliniuose tyrimuose. Renginyje taip pat dalyvavo ir Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto viceministras Gintautas Jakštas. Viceministro teigimu, tokios Europos aukštojo mokslo bendradarbiavimui skirtos iniciatyvos labai gerina mobilumą bei švietimo ir mokslo kokybę, o studentai gali įgyti laipsnį keliose skirtingose šalyse.

Jungtinės Karalystės ambasadorius Lietuvoje Brian Olley

Prieš pasirašant sutartį su VDU, RAU vicekanclerė prof. Joanna Price pastebėjo, jog naujoji sutartis yra jau net 175 metus veikiančio universiteto tradicijų tęsa – Karališkasis žemės ūkio universitetas ilgus metus bendradarbiauja su labiausiai pripažintais ekspertais ir universitetais siekiant žemės ūkio pažangos.

Kitą bendradarbiavimo sutartį su VDU

VDU Komunikacijos prorektorė doc. Vilma Bijeikienė. Jono Petronio nuotr.

pasirašė Stratklaido universitetas – šios aukštosios mokyklos Humanitarinių ir socialinių mokslų fakulteto vykdomasis dekanas prof. Ian Rivers priminė, kad universitetas veikia jau daugiau nei 200 metų, o šiandien siekia patenkinti XXI a. studentų poreikius bei atitikti jiems keliamus reikalavimus. Ceremonijoje pasisakė ir kiti Stratklaido universiteto atstovai. Universiteto Švietimo

VDU rektorius prof. Juozas Augutis

mokyklos profesinio ir akademinio mokymo direktorė ir vyresnioji dekanas pavaduotoja Joanna Holmes pasidžiaugė, kad „Zoom“ platformoje pradėti pokalbiai virto sėkminga partneryste, o verslo plėtros vadovas Mark Wilber išsakė viltį, kad jau netolimoje ateityje Stratklaido universitetas galės priimti tiek VDU darbuotojus, tiek studentus. *Parengė Martynas Gedvila ir Indrė Sekevičienė* ■

STUDIJŲ PROGRAMŲ KAITA

Nuo Žemės gelmių iki kosmoso platybių – 7 karjeros kryptys

Agnė Augustinaitė

Geodezija – mokslas apie Žemę. Jos dėka žinome esančių objektų padėtį, galime orientuotis vietovėje, naudodami „Google“, maps.lt ir kitus žemėlapius. Geodezininkų reikia, kad išmatuotų žemės gelmes, teritorijų ir objektų geometriją, dirbtų su kosminių palydovų teikiama informacija, spręsdami ne tik su Žeme susijusius klausimus. Sukurta daugybė skaičiavimo algoritimų, pagal kuriuos, naudojant palydovinius duomenis, yra vertinama oro tarša, stebimi vandens telkinių pokyčiai, identifikuojami pasėliai.

Vilniaus Gedimino technikos universiteto (VGTU) Aplinkos inžinerijos fakulteto Geodezijos ir kadastro katedros vedėja doc. dr. Jūratė Sužiedelytė-Visockienė pastebi, kad anksčiau geodezininko darbas buvo kur kas sudėtingesnis be bepiločių orlaivių, skaitmeninės fotogrametrijos, robotizuotos techninės įrangos, mobiliųjų įrenginių, bevielių tinklų, šiuo metu populiarėjančios virtualios realybės ir kitų technologijų, kurios šiandien palengvina specialistų darbą. „Naujosios technologijos keičia įprastą darbą. Geodezijos specialybė tampa tarpdisciplininė. Šios profesijos galimybės darbo rinkoje – itin plačios. Mokslininkė įvardija keletą kryptių.

1. Geodezijos specialistas

Geodezininkas yra pirmas žmogus, kuris apsilanko objekte ir atlieka statinių, įrenginių ar teritorijos žymėjimo ir matavimo darbus. „Geodezininkas ir statybų metu atlieka kontrolę, pavyzdžiui, jei statomo

namo langų angos neatitinka projekto ir yra per siauros, geodezininkas fiksuoja šias klaidas ir informuoja statybų vadovą. Jei pastatytas namas ar tiltas deformuojasi bei kitaip keičia padėtį ar formą, specialistas tai užfiksuoja, suranda priežastis ir sprendimą, kaip tai sutvarkyti“, – apie geodezininkų darbo reikšmę pasakoja J. Sužiedelytė-Visockienė.

Geodeziniai darbai skirstomi į valstybinės reikšmės ir savivaldybių. Valstybiniai darbai apima Lietuvos Respublikos sienos kartografavimą, teminių žemėlapių sudarymą ir tvarkymą, aerofotografavimą ir nuotolinį skenavimą bei daugelį kitų svarbių valstybinio masto darbų. Savivaldybių geodezijos ir kartografijos specialistai rūpinasi teritorijos geodezinių tinklų sudarymu ir tvarkymu, statinių ir įrenginių žymėjimo vietovėje priežiūra bei kitais darbais.

2. Matininko darbas

Matininkas – tai specialistas, kuris atlieka nekilnojamojo turto objekto formavimo darbus, kadastrinius matavimus ir yra atsakingas už daug itin svarbių su žemės sklypais ir nekilnojamojo turto susijusių darbų. „Matininkas atlieka žemės sklypų arba statinių kadastrinius matavimus, derina ir tvirtina su tuo susijusius dokumentus. Jis nustato nekilnojamojo turto vertę, atlieka nekilnojamojo turto kadastro duomenų ir dokumentų, taip pat kadastrinių ir geodezinių matavimų ekspertizę bei teikia kitas paslaugas, susijusias su nekilnojamojo turto tvarkymu“, – vardija Geodezijos ir kadastro katedros vedėja.

3. Darbas su BIM, skaitmeniniais pastatais ir miestais

Šiuolaikiniai skaitmeniniai miestai kuriami, plėtojant skaitmeninę statybą ir statinio informacinio modeliavimo (BIM) technologijas, nuo kurių neatsiejami yra ir geodeziniai matavimai bei geografinės informacinės sistemos (GIS). Su jomis dirba geodezijos specialistai. GIS – tai sistema, kurios pagrindu apdorojami, analizuojami, modeliuojami erdvėje koordinuoti duomenys. GIS naudoja ne tik architektai, bet ir kiti specialistai – inžinieriai, aplinkosaugos duomenų analitikai, žemės ūkio informacinių technologijų kūrėjai.

GIS yra itin svarbus ir aktualus miestų raidos planavime. Pagal GIS žemėlapius galima stebėti miesto plėtrą, vykdomus viešųjų erdvių, nekilnojamojo turto ir kitus projektus. Išmanios programos leidžia rinkti ir analizuoti tokius aplinkos duomenis kaip oro, triukšmo, saulės spinduliuotės lygis ir kt. Į tai atsižvelgiama, planuojant miesto plėtrą, naujus statinius, kelius.

4. Darbas valstybės sektoriuje, ministerijose, savivaldybėse

Remiantis geodeziniais matavimais, nustatoma žemės paviršiaus taškų tarpusavio padėtis, formuojamas geodezinis pagrindas, kuris reikalingas darant topografinius žemėlapius ir kitus žemės matavimo darbus, atliekant visos šalies kartografavimą, vykdant statybos darbus, geodinaminius tyrimus, valstybės sienos žymėjimą ir daug kitų darbų, kuriuose tenka nustatyti taškų padėtį,

Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos inžinerijos fakulteto Geodezijos ir kadastro katedros vedėja doc. dr. Jūratė Sužiedelytė-Visockienė

t. y. jų erdvines koordinates. Geodezijos specialistų reikia ministerijose, Nacionalinėje žemės tarnyboje, savivaldybių ir kitose įstaigose. Čia dažniausiai dirba specialistai, universitete baigę Geodezijos ir kartografijos Geografinių informacinių sistemų specializacijos magistrantūros studijas. „Besidomintiems valstybinio pobūdžio darbu nebereikia laikyti anksčiau būtino bendrojo

■ Nukelta į 8 p.

STUDIJŲ PROGRAMŲ KAITA

Nuo Žemės gelmių iki kosmoso platybių – 7 karjeros kryptys

■ Atkelta iš 7 p.

valstybės tarnybos testo“, – atkreipia dėmesį katedros vedėja.

5. Veikla prekyboje

Geodezijos srities atstovai dirba su įvairiais išmaniaisiais prietaisais ir technologijomis, tad viena iš galimų karjeros sričių – prekyba įranga, atstovaujant garsiausiems prekės ženklams. Lietuvoje veikia „Trimble“ ir „DJI“ atstovas UAB „GeoNovus“, prekiaujantis GPS imtuvais, robotizuotais tacheometrais, 3D skeneriais, GIS duomenų kaupikliais, siūlantis BIM, aerokartografavimo, fotogrametrijos sprendimus. Taip pat veikia UAB „SmartOffice“ – oficialus šveicarų įmonės „Leica Geosystems“ atstovas Lietuvoje, siūlantis geodezinę, statybinę ir programinę įrangą, teikiantis su tuo susijusias paslaugas. Tai – tik keletas pavyzdžių. Galimybės šioje

sirtyje yra plačios, nes technologijos nuolat tobulėja, vis atsiranda naujų.

6. Karjeros galimybės užsienyje

Pasak mokslininkės, jaučiamas vis didėjantis kvalifikuotų GIS technologijų, nuotolinio kartografavimo specialistų poreikis, o patys studentai siekia įgyti kuo daugiau ir kuo universalesnių gebėjimų, pritaikomų ne tik geodezijos, bet ir kitose inžinerijos srityse. Tai atveria galimybes dirbti ne tik Lietuvoje, bet ir už šalies ribų. Tokių sėkmės pavyzdžių jau yra ne vienas. „Geodezijos ir geoinformatikos absolventai užsienyje dirba labai įvairiose srityse – nuo darbo prie sudėtingų statybos objektų, projektų iki pedagoginio darbo universitetuose. Lietuvos specialistai savo vietą randa Islandijoje, Norvegijoje, Anglijoje, net Afrikos

valstybėse“, – akcentuoja J. Sužiedelytė-Visockienė.

7. Individualus verslas

Įprastai steigiamos geodezijos ir matininkų paslaugas teikiančios įmonės. Matininkui ir geodezininkui reikia kvalifikacijos pažymėjimo, kuris gaunamas dvejus metus atidurbus padėjėju. Baigę studijas universitete ir atidurbę reikiamą laiką, specialistai įprastai gauna abu kvalifikacijos pažymėjimus. Juos, išlaikius testą, išduoda Nacionalinė žemės tarnyba. Turėdamas kvalifikacijos pažymėjimą, specialistas gali kurti savo įmonę ir dirbti savarankiškai.

Anot katedros vedėjos, geodezijos ir geoinformatikos sritis skirta tiems, kurie domisi informacinėmis technologijomis, programavimu, skaitmeniniais ir robotizuotais prietaisais, kuriems patinka darbas

VGTU studentai. Asoc. nuotr.

su technologijomis, tokiomis kaip bepiločiai orlaiviai, lazerinio skenavimo technologijos ar darbas su palydoviniais vaizdais, ir kitokie nuotolinių tyrimų metodai, kuriems įdomi geografija, objektų padėties erdvėje nustatymas, matavimai ir skaičiavimai. *Autorė yra VGTU Komunikacijos projektų vadovė* ■

Kodėl į biotechnologus krypsta didžiausios viltys? Pokalbis su VGTU absolventu Dariumi Mažeika

Pasijutę blogai ar sunegalavę, kreipiamės į gydytojus. Tačiau didele dalimi prie sveikatos sugrąžinimo prisideda ir kitų specialistų – biotechnologų arba bioinžinierių – įdėtas darbas. Būtent šių sričių specialistai, sujungdami šiuolaikinei visuomenei itin svarbias dvi sritis – gamtos mokslus ir inžineriją, gali sukurti vaistus ir rasti sprendimus net itin sunkių, nepagydomomis laikomų ligų atvejais. Šios srities reikšmę kiekvienas pajuto pandemijos metu – greitesni ir paprastesni COVID-19 tyrimo metodai, dezinfekcinės bei apsaugos priemonės ir, žinoma, skiepai – šių svarbių sprendimų iš biotechnologų ir bioinžinierių laukė visas pasaulis.

Pasak vyresniojo gamybos operacijų vadovu „Thermo Fisher Scientific“ dirbančio Dariaus Mažeikos, kad koronaviruso vakcinos buvo sukurtos taip greitai – yra beveik fantastikos sričiai prilygstanti patirtis. „Galbūt žmonėms gali atrodyti, kad metai – ilgas laiko tarpas, tačiau, suprantant, kiek įvairių eksperimentų ir tyrimų būtina atlikti, pradėdant idėjos vystymą ir baigiant klinikiniais tyrimais, tai yra itin trumpas laikas. Reikia nepamiršti, kad tuo pačiu metu reikia sukurti ir gamybos technologijas bei užtikrinti saugių vaistų gamybą“, – sako jis. Vilniaus Gedimino technikos universiteto absolventas D. Mažeika pasakoja, kuo biotechnologijos svarbios šiuolaikiniame pasaulyje ir ko iš jų galima laukti ateityje.

– Kokias galimybes žmonėms atveria biotechnologijos, kuo jos svarbios šiuolaikiniame pasaulyje?

– Moderniosios biotechnologijos yra tapusios svarbia mūsų gyvenimo dalimi, ypač sveikatos apsaugoje. Genų inžinerijos įrankiai leido mokslininkams sukurti naujus gydymo bei testavimo metodus, tokius kaip CRISPR, genetinis testavimas, vėžio gydymas genų ir ląstelių terapija ir kt. Biotechnologijos yra ne mažiau svarbios ir žemės ūkiui, maisto, chemijos pramonėse.

– Kas dabar vyksta biotechnologijų srityje? Gal atliekami tyrimai, siūlomi sprendimai, apie kuriuos prieš keletą metų net nebūtume galėję pagalvoti?

– Įvairūs biotechnologiniai išradimai skelbiami kasdien, bet man asmeniškai šiuo metu įdomiausia technologijos kuriamos genų ir ląstelių terapijos srityse. Čia matoma ir didžiausia pažanga. Tikiu, kad tai yra vienos pagrindinių technologijų, gydant vėžį ar retas genetines ligas bei užkertant kelią ateities pandemijoms. 2017 metais JAV Maisto ir vaistų administracija patvirtino pirmąjį ląstelių terapijos vaistą nuo leukemijos, skirtą vaikams, o dabar jau yra daugiau nei 20 patvirtintų vaistų, gydymo metodų, paremtų ląstelių ir genų terapija. Įvairiose stadijose vyksta dar šimtai klinikinių tyrimų.

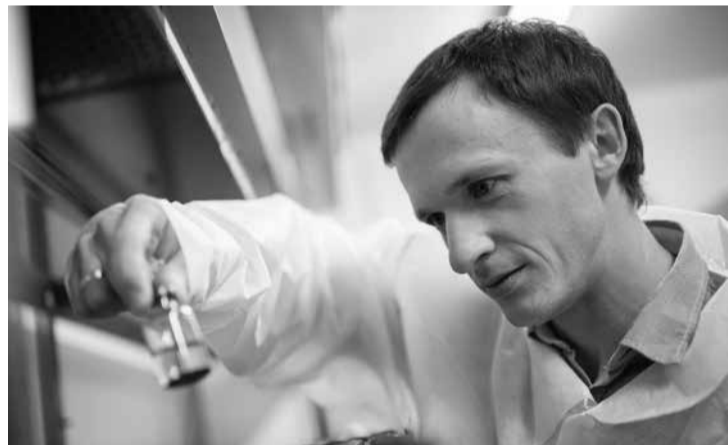
Tyrimai su iRNR vyko jau nemažai metų ir buvo kuriamos vakcinos bei vaistai, kurie dar nebuvo pasiekę vartotojų. Tas įdirbis ir žinios leido sukurti COVID-19 vakciną per rekordiškai trumpą laiką. Su nekantrumu laukiame naujų technologijų ir proveržių šiose abiejose srityse.

– Koks šiuolaikinių technologijų vaidmuo biotechnologijų srityje?

– Tik išstbulintos naujos technologijos leidžia greičiau nustatyti ligas, pastebėti genetinius pažeidimus, atlikti tyrimus molekulinio lygmeniu. Jos padeda gaminti vaistus, taikyti terapijas ir pan. Pavyzdžiui, prognozuojama, kad kasmet bus patvirtinama po mažiausiai penkis naujus ląstelių ir genų terapija pagrįstus gydymo metodus arba vaistus. Tai yra personalizuoti gydymo metodai, todėl tyrimo ir gydymo metodai kiekvienam pacientui skiriasi. Visas gydymo procesas yra ilgas, o įmonės ir ligoninės jau dabar susiduria su pajėgumų trūkumu. Tai – sudėtingos ir brangios technologijos, todėl kol kas galima išgydyti labai nedaug pacientų. Farmacijos ir biotechnologijos kompanijos, įskaitant ir „Thermo Fisher Scientific“, deda dideles pastangas kuriant naujas technologijas, kurios leistų ne tik išplėsti pajėgumus, sumažintų gydymo kainą, bet ir automatizuotų bei sutrumpintų procesus.

– Esate vyresnysis „Thermo Fisher Scientific gamybos operacijų vadovas. Kaip atrodo Jūsų darbas?

– Mano darbas susideda iš daugybės

VGTU absolventas Darius Mažeika. Asmeninio archyvo nuotr.

pokalbių su kolegomis iš skirtingų padalinių – gamybos, mokslinių tyrimų centro, kokybės užtikrinimo ir pan., taip pat daug sprendimų priėmimo ir labai daug bendravimo su tarptautine komanda bei klientais. Praėjusiais metais ypatingą dėmesį skyrėme produktų, skirtų COVID-19, testavimui ir gamybai. Per rekordiškai trumpą laiką reikėjo daug kartų padidinti šių kritinių produktų gamybą. Prieš kelerius metus pabaigėme projektą, kurio metu sukūrėme pajėgumus ir technologijas, leidžiančias gaminti produktus, kurie naudojami tokioms ligoms, kaip leukemija, gydyti. Tai – tik keletas projektų, su kuriais dirbame kasdien ir kurie turi didelę reikšmę visai visuomenei.

– Kas Jus atvedė į biotechnologijų sritį?

– Biotechnologijų sritis man – labai įdomi. Ne veltui joje dirbu jau daugiau nei 15 metų. Mokydamasis mokykloje, iš pradžių svarsčiau apie medicinos studijas, tačiau, vyresnėse klasėse išgirdęs apie bioinžinerijos specialybę VGTU Fundamentinių mokslų fakultete, supratau, kad mano kelias – šioje srityje. Manau, kad šia kryptimi mane nuvedė vidinis noras padėti žmonėms. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad ši sritis – gana siaura, bet kai pažįsti ją iš arčiau, pamatai, kad čia susijungia labai daug skirtingų disciplinų, mokslo sričių. Tai sritis, kuri nuolat tobulėja, keičiasi, auga ir daro labai didelę įtaką tam, kaip mes

gyvename šiandien ir koks bus rytojus. Tai, matyt, pagrindiniai dalykai, kodėl man ši sritis tokia įdomi.

Karjerą pradėjau nuo laboranto universiteto Fundamentinių mokslų fakulteto Bioinžinerijos ir bioinformatikos mokomojoje laboratorijoje. Baigęs bakalauro studijas, mokslus tęsiau magistrantūros ir doktorantūros studijose jau dirbdamas „Thermo Fisher Scientific“ Vilniaus padalinyje. Per 15 metų šioje įmonėje visą laiką dirbau su gamyba susijusiose pozicijose. Teko pačiam prisidėti prie technologijų tobulinimo, kūrimo ir diegimo gamyboje. Dabar kartu su komanda esu atsakingas už produktus, kurie naudojami moksliniuose tyrimuose, ląstelių ir genų terapijoje, mėginių paruošime, vaistų ir vakcinų kūrime.

– Kaip manote, ko artimiausiu metu galima tikėtis biotechnologijų srityje?

– Tai, ką mokslas ir industrija padarė per pastaruosius metus, įskaitant vakcinų kūrimą, ir matant didėjantį susidomėjimą naujomis technologijomis, spaudimas technologijų kūrimui, manau, tik didės. Ir didžiausią poveikį matysime personalizuotoje medicinoje. Sunku nuspėti, kokie konkrečiai vaistai mus pasieks artimiausiu metu, tačiau esu tikras, kad turėtume matyti naujų terapijų, skirtų įvairių formų vėžiui bei retoms genetinėms ligoms gydyti. *Parentė Agnė Augustinaitė, VGTU Komunikacijos projektų vadovė* ■

Kaip Lietuva sutiks Mikalojaus Konstantino Čiurlionio didįjį jubiliejų?

Prof. Vytautas Juozapaitis

Lietuvos Respublikos Seimo 2010 metų nutarimu sutartinai priimtos Lietuvos kultūros politikos kaitos gairės numatė vienuolika siekių – 11 gairių, kaip turi būti plėtojama Lietuvos kultūra, kaip privalo būti keičiami jos politikos mechanizmai ir kuriami jos instrumentai. Sukurta Lietuvos kultūros taryba, jai perdodant sprendimus dėl kultūros ir meno projektams skiriamų

lėšų į kultūros bendruomenės rankas jos vidinei savireguliacijai.

Deja, kitos gairės nebuvo tinkamai vykdomos. Tad, įgyvendinant 2010 metų Seimo nutarimą „Dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių patvirtinimo“, Kultūros komitetas siūlys Seimui nutarimo projektą, kuriuo būtina patikslinti ir priimti 2010 metų Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo prioritetus 2021–2024 metams. Kadangi Kultūros ministerija turi parengti Lietuvos kultūros politikos pagrindų įstatymą, o Vyriausybė, įgyvendindama savo programą, turi priimti ir kitus poįstatyminius aktus, prasminga ir svarbu būtų išskirti tris Gairių vykdymo prioritetus 2021–2024 metams.

Valstybės įsipareigojimų kultūrai išgryninimas. Siekis numatyti valstybės įsipareigojimų kultūrai sistemą ir apimtis, kurios leistų kultūrai iš likutinio finansavimo ir minimalaus dėmesio įgyti tvaraus plėtojimo valstybinius pamatus, tiek finansuojant biudžetines įstaigas, tiek nevyriausybinių organizacijų rėmimui.

Kultūros valdymo demokratizavimas

(III baigiamasis etapas). Pripažįstant, kad kultūros valdymo demokratizavimas vyksta nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, tenka konstatuoti, kad paskutinis demokratizavimo etapas dar neįgyvendintas. Jo esmė – kultūros politikos sprendimų paieškų ir jų priėmimo maksimalus susiejimas su jau kokybiškai veikiančiomis kultūros ir meno asociacijomis, jų kompetencijos įvedimas į sprendimų sistemą. Todėl būtina demokratizuoti sprendimų priėmimą, nustatant Kultūros politikos pagrindų įstatyme ir kituose teisės aktuose konkrečius demokratizavimo mechanizmus.

Trečias prioritetas – Lietuvos valstybės ir jos kūrėjų svarbiausių sukakčių nacionalinio ir tarptautinio minėjimo sistemos mechanizmo sukūrimas

Lietuva 2009 m. minėjo Lietuvos tūkstantmetį, 2003 m. buvo švenčiamas Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo 750 metų jubiliejus ir 2018 m. minėtas Lietuvos Respublikos atkūrimo šimtmetis, tačiau šių specialiųjų valstybės atminties reprezentavimo programų mechanizmas nėra sukurtas, o kiekvieną kartą iš naujo svarstoma, kaip

tai bus daroma, neturint aiškios sistemos ir sąrangos. Artėja 2025 m., kai švėsime Lietuvos genijaus M. K. Čiurlionio 150 gimimo metinių jubiliejų. Šio pasaulyje labiausiai žinomo Lietuvos kultūros kūrėjo sukaktis yra skubiai pradėtinų pasirengimo darbų rengimo impulsas ir būtinybė kartu su M. K. Čiurlionio valstybinės 150 gimimo metų paminėjimo programos ir jos priemonių plano parengimu sukurti tvarų valstybės sukakčių minėjimo mechanizmą.

M. K. Čiurlionio gimimo metų jubiliejų Lietuvos Respublika privalo išnaudoti ne tik genijaus atskleidimui, bet ir Lietuvos kultūrinį, kūrybinį galių pasaulyje pristatymui. Šiam sklaidos mastui 2021–2025 m. reikalingas tikslus, gerai susyguotas ir finansiškai pagrįstas organizavimosi modelis, todėl Seimo nutarimu siūlysiame Vyriausybei sudaryti ir koordinuoti atitinkamą M. K. Čiurlionio didžiojo jubiliejaus paminėjimo valstybinę programą, kuri taptų ir Lietuvos valstybės įsipareigojimų kultūrai įgyvendinimo galimybe bei mūsų valstybės tautinės savimonės ir požiūrio į kultūrą atsinaujinimo liudijimu. ■

Inžinierius Algirdas Mikas Žemaitaitis

Algirdas Mikas Žemaitaitis gimė 1943 m. spalio 2 d. Gardame (Šilutės r.) 1950–1957 m. mokėsi ir baigė Gardamo pradžios mokyklą. 1957–1961 m. mokėsi Žemaičių Naumiesčio vidurinėje mokykloje. 1961–1966 m. studijavo Kauno politechnikos institute (dabar – Kauno technologijos universitetas) ir įgijo mašinų gamybos technologijos, metalo pjovimo staklių ir įrankių inžinieriaus specialybę.

1967–1972 m. dirbo Vilniaus „Spalio keturiasdešimtmečio staklių gamyklos“ inžinieriumi, vyresniuju inžinieriumi. 1972–1993 m. – Vilniaus autoremontu gamyklos vyriausiojo technologo pavaduotojas, biuro viršininkas. Privatizavus įmonę AB „Ogmios centras“, joje tęsė inžinieriaus darbą, o 2003–

2006 m. buvo UAB „Architektūros kūrybinė grupė“ inžinierius. Nuo 2006 m. rugsėjo mėn. tęsė inžinieriaus darbą UAB „Knut“.

Nuo 1992 m. balandžio A. M. Žemaitaitis yra Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugijos valdybos narys. Mažosios Lietuvos reikalų tarybos (MLRT) narys, Mažosios Lietuvos tyrėjas. Nuo 2005 m. – Mažosios Lietuvos enciklopedijos straipsnių autorius ir talkininkas, redakcinės kolegijos narys. „Liuteronų balso“ redakcinės kolegijos narys. 2006 m. tapo Ariadnos premijos laureatu.

Dar besimokydamas Žemaičių Naumiesčio mokykloje, A. M. Žemaitaitis susidomėjo istorija ir kraštotyra. Pasakojama, kad šviesaus atminimo mokytojas Benediktas Orentas, Žemaičių Naumiesčio krašto muziejaus

įkūrėjas jam rašydavo penketus ne tik už istorijos žinias, bet ir už užrašytą tautosaką.

A. M. Žemaitaitis rašo straipsnius Lietuvos istorijos, kultūros, Mažosios Lietuvos (Klaipėdos krašto) temomis. Jo straipsniai spausdinami laikraščiuose „Lietuvos aidas“, „Voruta“, „Donelaičio žemė“, „Mokslo Lietuva“, „Šilutės, Tauragės bei Klaipėdos rajono laikraščiuose, Čikagos „Drauge“ ir kt. Jo straipsnių galima rasti evangelikų liuteronų spaudoje – „Keleivyje“, „Mūsų žiniose“, „Lietuvos evangelikų kelyje“, „Liuteronų balse“ (pavadinimo autorius), „Vilniaus reformatų žiniose“, „Anabergo analuose“ (vok.) ir kt. Nuo 2021 m. A. M. Žemaitaitis yra laikraščio „Mokslo Lietuva“ redakcinės kolegijos narys. *Šaltinis: Šilutės šimtmečio žmonės* ■

„Mokslo Lietuvos“ redakcinės kolegijos narys Algirdas Mikas Žemaitaitis. Asmeninio archyvo nuotr.

APMĄSTYMAI

Sena ir nauja

Kard. Sigitas Tamkevičius

Mes blogai jaučiamės, kai mus niekina – laiko neišmanėliais ir atsilikusiais. Norime būti išsilavinę ir šiuolaikiški žmonės. Jau beveik tapo norma savo oponentus nugalėti ne tvirtais

įrodymais, bet niekinamaisiais žodžiais: esi atsilikęs, pasenusių pažiūrų, kaimietis ir panašiai. Šitaip ir dar blogiau nesibodi kalbėti net mūsų parlamentarai.

Apaštalas Paulius pirmųjų amžių krikščionims rašė: „Kas yra Kristuje, tas yra naujas kūrinys. Kas buvo sena – praėjo, štai atsirado nauja“ (2 Kor 5, 17). Ką apaštalas turėjo mintyje, kalbėdamas, kad sena praėjo? Tai buvo giliai įsišakniję pagoniški įpročiai: ištvirkavimo orgijos, vargšų niekinimas ir stabų garbinimas. Paulius kvietė nusigręžti nuo to, kas sena, ir atsigręžti į Kristų. Jėzaus paskelbtoji Evangelija skleidė visiškai naujas vertybes: širdies skaistumą, pagarbą ir meilę žmogui, atlaidumą, nuolankų tarnavimą ir nusigręžimą nuo bet kokių stabų. Pagonims šios naujos vertybės buvo nepriimtinos, nes jos reikalavo suvaldyti savo kūniškumą ir iš jo kylančias aistras.

Koheleto knygoje skaitome: „Po saule

nėra nieko nauja!“ (Koh 1, 9). Praėjo keli tūkstančiai metų, kai šie žodžiai buvo parašyti, bet žmogus nė kiek nepasikeitė, ir nuolat vyksta kova tarp seno ir naujo. Alkoholis ir narkotikai, pinigai ir ištvirkavimas, oponentų niekinimas – visa tai bandoma įvilkti į naują drabužį ir pristatyti šių dienų žmogui kaip kažką naujo. Tačiau čia nėra nieko naujo.

Nuodėmė yra sena, kaip sena žmonijos istorija. Stabai – seni, nors būtų apvelkami moderniu genderizmo ideologijos drabužiu. Nauja yra tik tai, kas dvasiškai išlaisvina žmogų. Nesensta tik tiesa ir meilė, gailėstingumas ir taika, laisvė ir tikrasis žmogaus orumas. **Evangelinės vertybės negali pasenti, nes jos įrašytos žmogaus prigimtyje.** Žmogaus prigimtį žalojantis pagoniškas elgesys niekuomet nebus nei naujas, nei modernus, kad ir kokių figos lapelių būtų dangstomas.

Praėjusiame amžiuje mes buvome **dide-**

lio eksperimento su žmonėmis liudininkai. Komunistinės ideologijos nešėjai, prisiimdami vargingų žmonių gynimą, atnešė baisią prievartą. Jie nesulygino žmonių, bet įtvirtino dar didesnę nelygybę. Išrinktieji komunistų partijos nariai naudojami visomis lengvatomis – kelionėmis į užsienį, deficitinėmis prekėmis, tačiau paprasti žmonės galėdavo nusipirkti tik šlapios dešros, o dėl geresnės prekės stovėdavo ilgose eilėse. Si nepaklūstančiais komunistiniam režimui buvo elgiamasi panašiai, kaip dabar elgiamasi Kinijoje ar Šiaurės Korėjoje.

Šiandien su mumis pradėtas vykdyti kitas eksperimentas: komunizmas pakeitė genderizmo ideologija. Jai pritariantieji naudojami Europos Sąjungos pinigais; jiems atviros visos durys, o bandantieji priešintis ir ginti prigimtinį žmogaus orumą ar san-

NAUJOS KNYGOS

Paulius Saudargas ir Goda Krukauskienė pristatė knygą „Kalinio riba“

Seimo Pirmininko pavaduotojas dr. Paulius Saudargas ir Vilniaus m. Tarybos narė Goda Krukauskienė virtualiai pristatė savo naująją, Gulago sąlygas įvairiais pjūviais nagrinėjančią knygą „Kalinio riba“. 2020-aisiais išleista knyga – dar vienas liudijimas apie žvėriškas SSRS kalėjimų ir priverstinio darbo lagerių sąlygas, kuriomis „kaliniai kasdien artėjo prie ribos tarp šiapus ir anapus“.

Pasak autorių, knyga – dvilypė, jungianti daugybę autentiškų, sovietinę kalėjimų ir lagerių sistemą išgyvenusiu žmonių liudijimų bei pateikianti daug mokslinių įžvalgų, apibendrinimų, literatūros šaltinių, archyvinės medžiagos.

Knygoje pakalbinti žinomi politiniai kaliniai: kardinolas Sigitas Tamkevičius, sesuo Nijolė Sadūnaitė, Antanas Terleckas ir kt., pateikiami ir mažiau visuomenei ži-

nomų kovotojų gyvenimo aprašymai. Čia atskleidžiamos ne tik lietuvių, bet ir kitų šalių Gulago veteranų patirtys, tarp jų – Aleksandro Solženicyno, Varlamo Šalamovo ir kt.

Knygos paantraštė: „Gulagas vs mokslas“ nurodo į modernų istorijos dekonstravimo metodą, kai istoriniai faktai ir liudijimai gretinami su šiandieninio įvairių sričių mokslo rezultatais. Autoriai atskirais pjūviais nagri-

nėja ribines sąlygas, kurias kaliniams teko ištvirti (tokias kaip šaltis, badas, ligos ir kt.), kartu pateikia informaciją, ką apie tai žino šiuolaikinis mokslas.

„Kalinio riba“ – jau antras P. Saudargo ir G. Krukauskienės darbas Gulago tema. 2018 m. jie drauge išleido knygą „Gulago partizanai“ ir sukūrė dokumentinį filmą. Parengta pagal Seimo pranešimą

„Iš mano gyvenimo archyvo“

Dr. Raimundas Kaminskas

Prof. Stanislovas Sajauskas neseniai pristatė savo autobiografinę knygą „Iš mano gyvenimo archyvo“, skirtą savo 75-mečiui paminėti. Knygą galima rasti Kauno technologijos universiteto (KTU) bibliotekos skaitikloje.

S. Sajauskas gimė 1946 m. vasario 25 d. Jungėnuose, Kalvarijos vlsč., Marijampolės apskrityje. Profesorius yra Lietuvos mokslininkas fizikas, habilituotas daktaras, kraštotyrininkas, muziejininkas, buvęs Kauno miesto savivaldybės tarybos narys (1997–2000).

1949–1959 m. S. Sajauskas vaikystę su kitais šeimos nariais praleido tremtyje Sibire, Biriulkos kaime prie Kačiugo, Irkutsko srityje. Grįžęs į Lietuvą, mokėsi Marijampolės 4-ojoje vidurinėje mokykloje, kurią baigė sidabro medaliu. Su pagyrimu baigęs studijas Kauno politechnikos institute, 1968–1995 m. dirbo šio instituto (dabar – Kauno technologijos universitetas) prof. K. Baršausko problemine laboratorijoje. 1975 m. apgynė technikos mokslų kandidato (dabar – daktaro) disertaciją. Vykdydamas mokslinius tyrimus

ultragarso, holografijos, akustoptikos ir paviršinių akustinių bangų srityse. Paskelbė daugiau kaip 200 mokslinių straipsnių, padarė 69 išradimus ir išleido 4 mokslines monografijas.

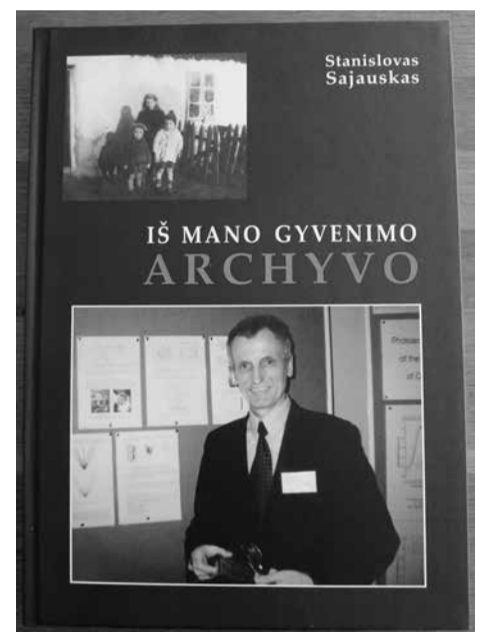
Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, 1994 m. tapo habilituotu mokslų daktaru. 1995 m. jam suteiktas profesoriaus pedagoginis vardas. 1998 m. ir 2008 m. apdovanotas V. Jurgučio premija, o 1999 m. – K. Baršausko premija. 1995–2011 m. S. Sajauskas dirbo Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Numizmatikos skyriuje, kuriame tyrinėjo lietuviškas monetas, Lietuvos valstybinę heraldiką.

Tarp profesoriaus parašytų knygų yra monografijos: „Izotropinių kietų kūnų elektroakustiniai tyrimo metodai“ (1994), „Akustoptika ir ultragarso vizualizavimas“ (2000), „Paviršinės išilginės bangos“ (2002), „Paviršinės išilginės akustinės bangos“ (angl. *Longitudinal surface acoustic waves*) (2004). Jis parašė knygas apie Lietuvos numizmatiką, yra knygų „LDK numizmatika“ (1 t. – 1993, 2 t. – 2006), „Lietuvos monetos“ (2006), „Lietuvos lobiai“ (2007) bendraautoris. Profesorius parengė knygas „Pinigų istorija“

Profesorius Stanislovas Sajauskas

(2011 ir 2015), „Lito istorija“ (2017) ir kt. Yra fotografijų albumų: „Marijampolė. Iš praeities į dabartį“ (2011), „Marijampolė. Partizaninis karas“ (su J. Sajausku, 2012), „Marijampolė. Palaimintasis Jurgis Matulaitis“ (2013, už šią knygą 2014 m. autorius gavo Jo Šventenybės Popiežiaus Pranciškaus Apaštalinį palaiminimą), „Kalvarija. Iš praeities į dabartį“ (2013), „Vilkaviškio kraštas. Iš praeities į dabartį“ (2015), „Lietuva Kazio

Nauja S. Sajausko knyga „Iš mano gyvenimo archyvo“

R. Kaminsko nuotr.

Lukšio fotografijose“ (2017), „Prienų kraštas. Iš praeities į dabartį“ (2018), „Atgimstančios Lietuvos heraldika“ (2020) ir kitų autorius.

NAUJOS KNYGOS
LIETUVOS MEDICINOS BIBLIOTEKOJE

Axe, Josh (2020). Ketogeninė dieta: 30 dienų planas, leisiantis numesti svorį, atkurti hormonų pusiausvyrą, pagerinti smegenų veiklą ir įveikti ligas. Iš anglų kalbos vertė Daiva Krištopaitienė. Kaunas: Jotema, 384 p.

Axe, Josh (2021). Kolageninė dieta: 28 dienų planas, leisiantis išlaikyti numestą svorį, skaisčią odą, sveiką žarnyną ir išlikti jauniems. Iš anglų kalbos vertė Daiva Krištopaitienė. Kaunas: Jotema, 303 p.

Andriaus Sniadeckio portretai. Portraits of Jędrzej Sniadecki [katalogas] (2020). Sudarė Neringa Markauskaitė, Birutė Raišienė. Vertė į anglų kalbą Justina Reštikaitė. Vilnius: Lietuvos mokslų akademijos Vrublėvskių biblioteka, 175 p.

Augustauskienė, Giedrė (2020). Diagnostė – blogmamė. Nebijančioms pasakyti: aš ne ideali / Giedrė Augustauskienė, Rūta Prialgauskienė. Vilnius: Alma littera, 141 p.

Benešiūnas, Alfonsas (2004). Ieškant gyvenimo prasmės... Redaktorė – Irena Stankevičienė. Vilnius: Asveja, 205 p.

Benešiūnas, Alfonsas (2008). Eutanazija: apsakymai. Redaktorė – Nijolė Žukauskienė. Vilnius: Asveja, 270 p.

Bollinger, Ty M. (2020). Visa tiesa apie

vėžį: ką reikia žinoti apie vėžio istoriją, gydymą ir profilaktiką. Iš anglų kalbos vertė Aleksandras Tomskis. Kaunas: Luceo, 298 p.

Brėdikis, Jurgis (2021). Pažinimo gėnas / Jurgis Brėdikis, Danielius Serapinas. Vilnius: Santara, 155 p.

Gailienė, Danutė (2021). Ką jie mums padarė? Lietuvos gyvenimas traumų psichologijos žvilgsniu. Išvertė Kornelija Grinkevičienė. Vilnius: Tyto alba, 246 p.

Forward, Susan (2020). Mamos, nemokančios mylėti: patarimų knyga, padėsianti dukterims užgydyti sielos žaizdas. Susan Forward, Donna Frazier Glynn. Iš anglų kalbos vertė Ieva Šimkuvienė. Vilnius: Vaga, 317 p.

Kita psichosomatikos pusė: PSY2.0 mąstymas (2021) / Michailas Filiujevas, Lana Bojeva. Kaunas: Vitae Litera, 252 p.

Mažionienė, Rasa (2020). Kūno terapija mano gyvenime. Sudarė Daiva Ausėnaitė. Vilnius: Dvi tylos, 177 p.

Narkevičiūtė, Irena (2002). Vaikų laktazės nepakankamumo diagnostika ir gydymas: metodinės rekomendacijos / Irena Narkevičiūtė, Odilija Rudzevičienė. Vilniaus universitetas. Medicinos fakulteto Vaikų ligų klinikos Pediatrijos centras. Vilniaus

universiteto leidykla, 21 p.

Perlmutter, David (2021). Išsivalyk smegenis: aiškiau mąstyk, keisk savo gyvenimą ir sveikatą / David Perlmutter, Austin Perlmutter, Kristin Loberg. Iš anglų kalbos vertė Gražina Nemunienė. Vilnius: Alma littera, 301 p.

Petrauskaitė, Dalia (2017). Mini instrukcija, kaip išgyventi be daktarų: netradiciniai gydymo būdai. Panevėžys, 677 p.

Potocnjak, Ines (2020). Astma: trumpas vadovas. Vertė Silvija Valdonė Valiūtė. Kaunas: Vitae Litera, 14 p.

Riemann, Fritz (2021). Pagrindinės baimės formos: populiariosios psichologijos klasika. Iš vokiečių kalbos vertė Loreta Anilionytė. Vilnius: Alma littera, 254 p.

Røyne, Anja (2020). Elementai: kaip geležis padeda kvėpuoti, o kalis – matyti ir kitos puikios cheminių elementų savybės. Iš norvegų kalbos vertė Nora Strikauskaitė. Vilnius: Alma littera, 221 p.

Rutherford, Adam (2021). Trumpa žmonijos istorija: mūsų genuose įrašyti pasakojimai. Iš anglų kalbos vertė Audronė Gendvilienė. Vilnius: Tyto alba, 326 p.

Sirvydis, Vytautas (2021). Širdies operacijos. Įgimtos širdies ydos: žvilgsnis į isto-

riją / Vytautas Sirvydis. Iliustracijų autorė – Ona Barisaitė. Vilnius: Tyto alba, 327 p.

Stackevič, Anželika (2020). Laiminga nėštukė, laimingas kūdikis. Viskas, ką privalo žinoti kiekviena besilaukianti moteris: nuo hormonų išdaigų, santykių su vyru, mitybos tabu iki sporto, kuris naudingas ne tik jums, bet ir kūdikiui. Kaunas: Obuolys, 300 p.

Sučylaitė, Jūratė (2021). Prieš srovę: psichikos sveikata ir vertybės šiuolaikiniame pasaulyje. Monografija. Redaktorė – Romalda Nikžentaitienė. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 239 p.

Ščiupokas, Arūnas (2020). Paciento konsultacija skausmo klinikoje. Metodinė priemonė / Arūnas Ščiupokas, Liuda Brogienė, Aida Kinderytė. Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Medicinos akademija, Neurologijos klinika, Anesteziologijos klinika. 2-oji papildyta ir pataisyta laida. Kaunas: Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Leidybos namai, 40 p.

Wood, Wendy (2021). Geri įpročiai, blogi įpročiai: išliekančių teigiamų pokyčių įgyvendinimo mokslas. Vertė Ieva Gydrinė, Audrius Ramuckis. Klaipėda: Liūtai ne avys, 384 p.

Pirmą kartą eksponuojamas tremtinės Dalios Grinkevičiūtės rankraštis

Daugiau nei 12 tūkst. tremties ir rezistencijos eksponatų saugantis Lietuvos nacionalinis muziejus atidarė masinių trėmimų pradžios 80-osioms metinėms skirtą parodą „Negalėjau neparasyti“ – pasakojimas apie tremtį. Pagrindinis eksponatas – tremtinės Dalios Grinkevičiūtės rankraštis, nors publikuotas daugybę kartų įvairiomis kalbomis, niekada anksčiau nebuvo viešai eksponuojamas.

Tarp pirmųjų tremtinių, iš pradžių Altajaus krašte, vėliau – už poliarinio rato, Jakutijoje, kartu su mama ir broliu atsidūrusios Dalios Grinkevičiūtės rankraštis parodoje tampa istorijos apie tremtį pasakotoju – jos aprašytos scenos, įvykiai atspindi daugeliui tremtinių tekusią dalią. Parodos rengėjai atkreipia dėmesį, kad paroda yra nepatogi ir trikdanti, tačiau netradiciniai sprendimai nėra atsitiktiniai: „Tai yra tikslingai apgalvota parodos architektūra, kuri, kaip ir rankraštyje užfiksuotas gyvenimas, yra fiziškai nepatogi: tuščia ir prieblandoje skendinti parodos erdvė leidžia bent menkai įsivaizduoti tremties skurdumą, o norėdamas apžiūrėti grindyse įmontuotus teminius pasakojimus, lankytojas turės pasilenkti. Jo

Knygos „Lietuviai prie Laptevų jūros“ autorė Dalia Grinkevičiūtė

nepasitiks įprasti stendai, paaiškinimai didelėmis raidėmis patogiam aukštyje. Vietoj to – minkštos, vaikščiojimą savo klampumu apsunkinančios, netgi pagrindą iš po kojų išmušančios ir tarytum Lenos upės deltos

salų sniegu užklotos grindys.“

Parodoje lankytojų lauks daiktai, liudijantys kelionę į nežinią, varganą tremtinių buitį, alinančią darbą ir geresnės ateities viltį, po sunkaus darbo sėdus į mokyklinį suolą. Lankytojai išgirs aktorės Birutės Mar skaitomo D. Grinkevičiūtės eksponuojamo teksto fragmentus.

Rankraštis, liudijantis tremtį, – slėptas, dingęs, per stebuklą atrastas

D. Grinkevičiūtės ranka abiejose pusėse skirtingomis rašymo priemonėmis prirašyti popieriaus lapeliai, kuriuos pirmą kartą išvysti galės visi norintys, stebina unikalia atsiradimo, slėpimo, dingimo ir atradimo istorija. Parodoje eksponuojama geriau išsilaikiusių ir restauratorių jau išvalytų lapų dalis – autentiški, trapūs lapeliai liudija jų išlikimo stebuklą.

„Pirmuosius savo, jaunos merginos, atsiminimus apie tremtį prie Lenos žiočių Dalia Grinkevičiūtė užrašė Kaune, pabėgusi iš tremties, 1949–1950 m., slapstydama ir slaugydama sergančią motiną. Nujausdama artėjančią areštą, rankraštį sudėjo į stiklainį ir užkasė tėvų namų sode. Grįžusi į Lietuvą po antrosios tremties, bandė jo ieškoti, tačiau nerado. Stiklainis žemėje pragulėjo 40 metų, kol buvo atsitiktinai atrastas 1991 m. po bijūnų krūmu“, – pasakoja muziejaus istorikė, parodos kuratorė Virginija Rudienė.

D. Grinkevičiūtė niekada daugiau nepamatė savo rankraščio, jo netaisė, neperraišino, neredagavo. Šiandien visiems gerai žinomus atsiminimus ji parašė iš naujo, todėl antroji D. Grinkevičiūtės atsiminimų redakcija pasižymi kitokiu stiliumi: mažiau emocionalumo, pasakojimas labiau dokumentuotas, dėmesys sutelktas veikiau į įvykius ir asmenis nei į asmeninius išgyvenimus. Pirmasis atsiminimų variantas yra daug emocionalesnis. Čia D. Grinkevičiūtė labai detalai ir smulkiai aprašo savo likimą ir jausmus, kasdienes nutikimus, netgi smulkmenas, santykius tarp žmonių.

Anksčiausiai rašytas, žemėje per 40 metų pragulėjęs rankraštis fiziškai yra pažeistas. Jo būklės stabilumui užtikrinti sudaryta ir

Parodos eksponatai

dalimis įgyvendinama restauravimo darbų programa.

Pretendentas į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ nacionalinį registrą

Lietuvos nacionalinio muziejaus specialistai, įvertinę D. Grinkevičiūtės rankraštinio palikimo svarbą, ėmėsi iniciatyvos įtraukti jį į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ Lietuvos nacionalinį registrą. Kas dvejus metus šis registras papildomas vertingiausiomis muziejuose ir bibliotekose saugomomis dokumentų kolekcijomis ar atskirais dokumentais. Muziejaus pateikta paraiška bus svarstoma, rezultatai paaiškės vasaros pabaigoje arba rudenį.

„Muziejuje saugome didelę dalį D. Grinkevičiūtės rankraštinio palikimo: tai įvairiu metu rašyti atsiminimai, apimantys 1941–1979 m. laikotarpį, kurie papildomi ir pratęsia vienas kitą, taip pat pora literatūrinių kūrinių su trėmimo nakties epizodu aprašymais. Atskirai verta paminėti rusų kalba rašytus atsiminimus, kurie, padedant A. Sacharovui,

publikuoti rusų disidentų spaudoje ir dar 1979 m. pasiekė Vakarų visuomenę.

Šio palikimo įtraukimas į registrą leistų suaktualinti tremtį patyrusių žmonių pastangas dokumentuoti savo, kartu ir kitų, negalėjusių to padaryti, istorijas ir patirtis, liudyti sovietinių nusikaltimų žiaurumą. Sykiu tai dar kartą įtvirtintų po tremties metų užrašytos D. Grinkevičiūtės istorijos svarbą, kuri jau yra tapusi klasikiniu lietuvių literatūros tekstu apie tremtį“, – teigia Lietuvos nacionalinio muziejaus vadovė Rūta Kačkutė.

Masinių Lietuvos gyventojų trėmimų 80-osioms metinėms skirta paroda atidaryta birželio 14 d. Lietuvos nacionalinio muziejaus Naujajame arsenale (Arsenalo g. 1, Vilnius) ir veiks iki metų pabaigos. Parodą palydi Pranės Grinkevičienės kulinarinių receptų, surašytų 1936 m. darbo užrašams skirtame kalendoriuje, publikacija, tapusi paskutinių šviesių Grinkevičių šeimos gyvenimo metų nepriklausomoje Lietuvoje liudininke, visiems laikams prarasto gyvenimo simboliu.

„Pakviesk į širdį vasaros žydėjimą“

Dr. Leonas Milčius

Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjungos (LNRS) nariai iš visos Lietuvos rinkosi į tradicinę poezijos šventę „Pakviesk į širdį vasaros žydėjimą“. Palemone, visai šalia Kauno marių, jaukiame S. Nėries muziejaus kiemelyje, po šimtamečiais ąžuolais, kartu su paukščių balsais skambėjo eilėraščių posmai, skirti gražiausiam metų laikui, Lietuvai ir tėvams. Buvo gera po ilgo karantino vėl susitikti, paklausti poetinės kūrybos ir nuoširdžiai pabendrauti.

Labai šiltais šventės dalyviams sutiko muziejaus vedėja Ina Aleksaitienė. Renginio vedėja, gydytoja, LNRS valdybos pirmininkė, poetė, laikraščio „Gintaro gimtinė“ redaktorė Dalia Milukaitė-Buragienė džiaugėsi, kad vėl galėsime ne tik dalintis naujais kūrybiniais sumanymais, bet ir gražiai pabūti kartu, ko pastaruoju metu taip trūko.

Nors pasitaikė labai karšta diena, bet tos kelios valandos šventės dalyviams neprailgo. Vešlūs ąžuolai teikė malonų pavėsį, o gražiai prižiūrėta aplinka – gerą, šventišką nuotaiką. Be to, buvo daug norinčių paskaityti, pasidalinti savo kūrybos eilėmis. Malonu, kad tarp 30 skaitovų – ir gerai žinomas kunigas kanaaninkas Robertas Pukenis bei kunigas Juozas Čičirka. Porą eilėraščių, skirtų gražuolei vasarai, perskaičiau ir aš. Per pertraukėles tarp poezijos kūrinių skaitymų skambėjo nuotaikingi Birutės Gaučienės gitara atliekami kūrinių. Nuoširdžių eilėraščių vaikams iš savo naujų knygų perskaitė poetas Gintaras Karlauskas. Dalis šventėje skaitytų eilėraščių suguls į naujų poezijos knygų puslapius, kiti – į LNRS laikraštį „Gintaro gimtinė“. Taip Lakštingalų slėnyje ištarti jautrūs žodžiai neužges, pasklis ilgesniam ir platesniam gyvenimui.

■ Nukelta | 12 p.

Laureatės vainiku papuošta poetė Julija Galbuokienė. Iš kairės: Vytautas Šiaudytis, Teresėlė Varnagrienė, Julija Galbuokienė, Dalia Milukaitė-Buragienė

„Pakviesk į širdį vasaros žydėjimą“

■ Atkelta iš 11 p.

Baigiantis vasaros poezijos šventei, paskelbti jos laureatai. Tai: rašytoja, dailininkė Julija Galbuogienė – už poetinį polėkį, kūrybinį aktyvumą ir garbingo jubiliejaus proga rašytojas Juozas Elekšis – už jo brandžią kūrybą Lietuvai, dainų tekstus ir žurnalistinį darbą. Už kūrybinį aktyvumą šios šventės diplomantėmis pripažintos poetės

Janina Buzūnaitė-Žukaitienė ir Dalia Kružikaitė-Sakalauskienė. Tikimės, kad kolegų sveikinimai ir linkėjimai išsiskleis naujais skambiais kūrybiniais sumanymais. Poetės Teresėlės Varnagirienės nupintais vainikais papuošus laureatus, šventės dalyviai dar ilgai nesiskirstė, planavo būsimus naujus susitikimus, dalinosi išleistomis knygomis, dėkojo

LNRS Valdybai ir muziejaus darbuotojams už surengtą poezijos šventę. Juk gerai, kai eilėraščius gali kurti ir išleisti savo knygas ne tik profesionalūs, pripažinti poetai, bet ir platesnė visuomenė, mėgėjai, kurių kūryba kartais tikrai nėra menkesnė ar mažiau įdomi.

TANGO

Gintaras Karlauskas

*Už lango tango šoka
Vasaros lietus.
Jis kviečia mus
Kartu su juo pašokti.
Lietus šokdina švelniai
Medžiuose lapus,
Bėkim drauge laukan,
Jei nori šokt išmokti.*

*Supraski širdimi
Aistringą šokio ritmą,
Išgirk
Jausmingą muziką lietaus.
Atraskime kartu
Šio šokio gyvą ritmą
Pajuskime
Jo vėšą krentant iš dangaus.*

*Svaiginanti gaiva lai skries
Per laimės jūrą,
Pro džiaugsmo kopas,
Per putojančias bangas.
Iškelkime aukščiau
Mūsų svajonių burę,
Lai šokis šis
Į meilės šalį mus nuneš.*

UŽUOJAUTA

Lietuvos mokslininkų sąjungos taryba reiškia gilią užuojautą Lietuvos mokslininkų sąjungos tarybos narei doc. dr. Zitai Migonienai dėl jos mylimo vyro doc. dr. **Regimanto Migonio** mirties. Tegul mūsų užuojauta šią sunkią valandą palengvina Jūsų netekties skausmą ir suteikia dvasinę stiprybę.

VU prof. dr. **Dalius Serafinas**
Lietuvos mokslininkų sąjungos
pirmininkas

Sena ir nauja

■ Atkelta iš 10 p.

tuokos keliu kuriamą šeimą apšaukiami atsilikėliais, homofobais, kalbančiais neapykantos kalba. **Visa tai, kas šiandien vyksta Lietuvoje, yra tik labai pavojingo eksperimento pradžia.** Atrodo, kad Bažnyčia ir vėl liks vienintelė, kuri drįs sakyti tiesą, kad nevalia griauti šeimos ir eksperimentuoti su žmogaus prigimtimi.

„Mokytojau, tau nerūpi, kad mes žūva-

me?!“ – šiuos žodžius (Mk 4, 38) ištarė Jėzaus mokiniai, kai audros metu jau beveik skendo jų valtys, o Jėzus miegojo. Mums taip pat gali atrodyti, kad krikščionybei priešiškos jėgos jau beveik skandina Bažnyčios valtį. Pažadintas Jėzus pasakė: „Kodėl jūs tokie bailūs? Argi jums dar tebestinga tikėjimo?!“ (Mk 4, 40). Evangelijos žodis kviečia mus pasitikėti Dievu, kuris yra mūsų gyvenimo laivelyje, ir jis nemiega – tik reikia laikytis jo rankos. Šaltinis: Pro Patria, 2021-06-19

IN MEMORIAM

*Yra gyvenime ir praeitis, ir ateitis.
Ir dideli darbai, ir didelės svajonės.
Laimingas tas, kas moka atvira širdim
Gyvenimo kančias praeiti ir mylėti žmones...*

GYDYTOJA MARIJA DOVYDAITIENĖ (VANAGAITĖ) 1926–2021

Birželio 25-ąją Lietuva neteko iškilios nusipelnusios gydytojos rentgenologės-radiologės, žymios visuomenininkės Marijos Dovydaitytės (Vanagaitės). Ji buvo viena iš paskutinių likusių gyvųjų – Prano Dovydaičio, 1918 m. vasario 16-osios Nepriklausomybės akto signataro, profesoriaus, politinio kalinio ir tremtinio Šv. Romos katalikų bažnyčios kankinio marti ir lakūno sklandytojo, nusipelnusio kultūros veikėjo, rašytojo Jono Dovydaičio (1914–1983) žmona.

Gimė 1926-aisiais Vilučių km. Užpalių seniūnijoje (Utenos r), Užpalių kaimo seniūno šeimoje. Viena iš nedaugelio šio laikmečio visuomenės žmonių, tebeturėjusių prieškarinio inteligentijos išsiauklėjimo bruožų, gyveno vadovaudamasi garbės ir sąžinės principais. Per savo gražią 95 metų gyvenimo tėkmę

ji buvo gydytoja rentgenologė-radiologė iš pašaukimo. Didžiąją gyvenimo dalį dirbo dabartiniame Nacionaliniame vėžio institute, vėliau – Medicinos diagnostikos centre. Puikiai išmanė savo darbą, buvo kviečiama į svarbius konsiliumus, vertinama kolegų, labai mylima pacientų. Visą gyvenimą jai Hipokrato priesaika buvo šventa. Paskelbė publikacijų respublikinėje ir vietinėje spaudoje.

Marija Dovydaitytė (Vanagaitė) pasižymėjo kaip aktyvi visuomenininkė: buvo Lietuvos radiologų draugijos narė, Vilniaus medicinos draugijos valdybos narė, viena iš Vasario 16-osios klubo steigėjų, buvusi jo pirmininkė ir vicepirmininkė. 2008 m. sudarė Vasario 16-osios klubo istoriją, kurią išleido kaip spalvotą žurnalą. Prisidėjo įamžinant šaulio ateitininko Vinco Dovydaičio (prof. Prano Dovydaičio brolio) atmini-

mą Valkininkuose (Varėnos r.), atliko kitus reikšmingus darbus. 2000 m. išleido knygą apie savo gimtąjį kaimą Vilučius, buvo žinoma ir gerbiama savo kraštiečių.

Marija Dovydaitytė išliko ją pažinojusiųjų atmintyje kaip mylinti ir rūpestinga mama, močiutė, darbšti ir kūrybinga kolegė, savo darbais palikusi ryškų pėdsaką ateities kartoms.

Reiškiamame nuoširdžiai užuojautą dukrai gydytojai Aušrai Marijai Dovydaitytei, sūnui Jonui Herakliui, jo žmonai Miglei, anūkam: Kornelijai Onai, Kotrynai Marijai, Natalijai, Martynui, Kasparui Matui, Kristupui Jonui, visiems giminėms, kaimynams, draugams, pažįstamiems, kuriems brangus šios iškilios neeilinės asmenybės atminimas. Tebus jai lengva Vilniaus Antakalnio menininkų kalnelio žemelė. *Su liūdesiu ir pagarba bendraminčiai*

Gydytoja Marija Dovydaitytė

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės telkimas gerovės valstybei kurti, akademinės ir plačiosios visuomenės sanglaudai stiprinti“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2021 metams skyrė 6,5 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Raimundas Dužinskas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vygintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Andrius Puksas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas, Algirdas Mikas Žemaitaitis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei nei visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.